

НУБІП України

НУБІП України

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

11.06 - МР. 1738 "С" 2020.11.12. 022. ПЗ

ЛИСЕНКО КРИСТИНИ СЕРГІЇВНИ

2021 р.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Економічний факультет

УДК 657.4:338.3

ПОГОДЖЕНО

Декан економічного факультету

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач кафедри статистики та
економічного аналізу

Діброва А.Д.

(підпис)

Лазаришина І.Д.

(підпис)

" " 2021р.

" " 2021р.

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему

" Облік і аналіз необоротних активів в системі управління розвитком
виробничого потенціалу підприємства "

Спеціальність

071 – "Облік і оподаткування"

Освітня програма

Облік і аудит

Орієнтація освітньої програми

освітньо - професійна

Гарант освітньої програми

д.е.н., професор

(науковий ступінь та вчене звання)

Керівник
магістерської

к.е.н, доцент

(науковий ступінь та вчене звання)

кваліфікаційної
роботи

Калюга Є.В.

(ПІБ)

Богданюк О.В.

(ПІБ)

Виконала

Дисенко К.С.

(підпис)

(ПІБ студента)

Київ – 2021

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Економічний факультет

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри статистики та
економічного аналізу

д.е.н., проф. Лазарюшина І.Д.

2020р.

ЗАВДАННЯ

до виконання магістерської кваліфікаційної роботи студентці

Лисенко Кристині Сергіївни

(прізвище, ім'я, по-батькові)

Спеціальність

071 – "Облік і оподаткування"

Освітня програма

Облік і аудит

Орієнтація освітньої програми освітньо - професійна

Тема магістерської роботи: «Облік і аналіз необоротних активів в системі управління розвитком виробничого потенціалу підприємства»

Затверджена наказом ректора НУБіП України від "12" листопада 2020 р. №1738 «С»

Термін подання завершеної роботи на кафедру 2021.11.12

Вихідні дані до магістерської кваліфікаційної роботи: звітність сільськогосподарських підприємств

Вихідні дані до магістерської кваліфікаційної роботи: Нормативно-правові акти України з питань обліку необоротних активів, статті та монографії вітчизняних та зарубіжних вчених, дані первинних документів та фінансової звітності ПРАТ АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА»

Перелік питань, що підлягають дослідженню:

1. Розглянути теоретичні питання з обліку та аналізу необоротних активів.
2. Розкрити методiku обліку необоротних активів на досліджуваному підприємстві.
3. Здійснити аналіз ефективного використання необоротних активів.

Перелік графічного матеріалу: таблиці, рисунки, схеми

Дата видачі завдання "13" листопада 2020 р.

Керівник магістерської
кваліфікаційної роботи

Завдання прийняла до виконання

Богданюк О.В.

Лисенко К.С.

НУБІП УКРАЇНИ

Реферат
на здобуття освітнього ступеню «Магістр» за темою:
«Облік і аналіз необоротних активів в системі управління розвитком
виробничого потенціалу підприємства»

НУБІП УКРАЇНИ

У магістерській роботі розкривається науковий підхід щодо економічної природи необоротних активів як об'єктів обліку та економічного аналізу на сільськогосподарських підприємствах, проаналізовано існуючі підходи щодо класифікації та оцінки необоротних активів у вітчизняних та зарубіжних джерелах.

НУБІП УКРАЇНИ

На практичних матеріалах ПРАТ АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА» викладена організація і методика обліку та аналізу необоротних активів, а саме: первинний облік надходження, переміщення та вибуття основних засобів; облік витрат на ремонт та модернізацію, особливості інвентаризації та оцінки основних засобів; узагальнено матеріали щодо аналітичного та синтетичного обліку об'єктів. Значне місце в роботі відведено аналітичному обліку надходження та вибуття необоротних активів, внесено пропозиції щодо прийняття управлінських рішень по ефективному їх використанню, а також обробці отриманої інформації за допомогою комп'ютерної техніки.

НУБІП УКРАЇНИ

Проведено та узагальнено економічний аналіз ефективного використання необоротних активів за допомогою детермінованого факторного аналізу та розроблено економетричну лінійну модель.

НУБІП УКРАЇНИ

У висновках магістерської роботи узагальнено отримані результати дослідження, наведено рекомендації щодо удосконалення обліку і аналізу ефективного використання для розвитку виробничого сільськогосподарського підприємства.

НУБІП УКРАЇНИ

КЛЮЧОВІ СЛОВА: облік, економічний аналіз, основні засоби, капітал, оцінка, інвентаризація, модернізація, необоротні активи, амортизаційні відрахування, інвентарна картка.

ЗМІСТ

ВСТУП

3

РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи обліку та аналізу необоротних активів в системі управління підприємством

6

1.1. Необоротні активи як об'єкти бухгалтерського обліку та аналізу

6

1.2. Концептуальні основи оцінки та класифікації необоротних активів

8

1.3. Оцінка нормативно – правового забезпечення обліку та аналізу необоротних активів

15

РОЗДІЛ 2. Організаційно-методичні засади обліку необоротних активів

18

2.1. Організаційно-економічна характеристика ПРАТ АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА»

18

2.2. Організація обліку наявності та руху необоротних активів

27

2.3. Облік витрат на ремонт та модернізацію необоротних активів в сільському господарстві

39

2.4. Інвентаризація необоротних активів та відображення її результатів в обліку

43

РОЗДІЛ 3. Аналіз наявності та ефективного використання необоротних активів

48

3.1. Методичні прийоми і організація аналізу необоротних активів та ефективності їх використання

48

3.2. Аналіз наявності, руху та дотримання умов збереження необоротних активів

50

3.3. Аналіз ефективності використання необоротних активів

56

3.4. Узагальнення результатів аналізу та прийняття управлінських рішень з поліпшення використання необоротних активів для розвитку виробничого потенціалу підприємства

69

ВИСНОВКИ

73

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

76

ДОДАТКИ

83

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах формування ринкових відносин в нашій державі сільське господарство займає провідне місце економіки. В основі виробничого потенціалу будь-якого підприємства лежать матеріально-технічні, трудові та фінансові ресурси. Для потужної роботи аграрним підприємствам необхідно мати сучасну високотехнічну матеріальну базу. Для забезпечення виробничого процесу підприємство повинно мати техніку, транспортні засоби, виробничі споруди, ангари, обладнання, земельні ділянки, сільськогосподарську техніку, тобто основні засоби.

Господарські процеси з оприбуткування, поліпшення, ремонту та модернізації, вибуття основних засобів ведуть до основної мети – здатність підприємства залишатись конкурентоспроможним і мати новітні необоротні активи. Щоб досягнути цього результату, необхідно постійно і своєчасно отримувати достовірну та повну обліково-економічну інформацію. Через це, важливе значення набуває правильне ведення обліку найважливішою функцією управління підприємства - як зазначає Н.Р. Домбровська. На практиці бухгалтерський облік не дає можливості провести ретельний аналіз використання основних засобів та не дає повної інформації системі управління підприємства. Недоліки законодавства, розбіжності в поглядах на економічну сутність необоротних активів, постійні зміни нормативно-правової бази ведуть до суперечності податкового та фінансового обліку.

Метою магістерської роботи є пошук а також розробка заходів, які спрямовуються на удосконалення обліку та аналізу необоротних активів на сучасному підприємстві з метою збільшення виробничого потенціалу.

Згідно мети даної роботи визначені завдання:

- обґрунтувати економічну природу необоротних активів як з позиції обліку, так і аналізу;
- розглянути підходи щодо оцінки та класифікації необоротних активів;

- розглянути організацію ведення обліку в ПРАТ АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА»;

- розглянути методичні прийоми аналізу, які використовуються в аграрному підприємстві;

- провести аналіз надходження, технічного стану, наявності та ефективного використання необоротних активів в ПРАТ АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА»;

- провести узагальнення результатів дослідження: дати оцінку проведеному аналізу та запропонувати шляхи щодо вдосконалення обліку та використання необоротних активів для збільшення виробничої потужності підприємства.

Об'єктом дослідження є господарські процеси з обліку та використання необоротних активів в ПРАТ АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА».

Предметом дослідження є теоретико-методичні аспекти обліку та економічного аналізу необоротних активів на в товаристві.

Базою дослідження є приватне акціонерне товариство АГРОКОМПАНІЯ «СВОБОДА», яке здійснює свою діяльність в сільському господарстві та спеціалізується на вирощуванні, переробці та реалізації продукції рослинництва. Підприємство розташоване в селі Стара Некрасівка Ізмайльського району Одеської області.

Інформаційною базою для написання роботи слугують нормативно-законодавчі акти; літературні джерела вітчизняних та зарубіжних авторів з питань обліку та аналізу основних засобів; монографії та статті; дані первинних документів, а також фінансової та статистичної звітності досліджуваного підприємства, довідково-інформаційні видання.

Методи дослідження. В процесі роботи були задіяні наступні методи: системний аналіз – для розкладання та детального дослідження об'єктів на окремі елементи; абстрагування – для узагальнення результатів у висновки на основі системного аналізу. Також, були застосовані методи статистичного аналізу: порівняння, групування об'єктів, застосування середніх і відносних

величин, використання прийому елімінування у детермінованому факторному аналізі ефективного використання необоротних активів, економетричне моделювання (оцінка значення необоротних активів в системі управління розвитком виробничого потенціалу підприємства).

Структура та обсяг роботи. Магістерська робота складається зі вступу, основної частини (трьох розділів), висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи налічує 83 сторінки друкованого тексту, у тому числі 29 таблиць та 18 рисунків. Список використаних джерел складається з 76 позицій.

За результатами виконання магістерської роботи було прийнято участь у:

1. IV Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції на тему: «Облік, оподаткування, контроль та аналіз в активізації діяльності економічних суб'єктів» та опубліковано тези: «Амортизація основних засобів у податковому обліку», березень 2019.

2. XV International scientific- practical conference «Modern science and practice» та опубліковано тези : “Features of the accounting organization of fixed assets at the agricultural enterprises of Ukraine”, травень 2020 .

3. Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт з галузей знань і спеціальностей та опубліковано статтю: «Аналітичний моніторинг в управлінні необоротними активами аграрних формувань», лютий, 2021 рік.

4. II Всеукраїнській студентській науково-практичній інтернет-конференції "Теорія і практика облікового, аналітичного та правового забезпечення управління підприємствами аграрного сектору в умовах сучасних викликів" та опубліковано тези : «Аналітичне забезпечення розробки і реалізації управлінських стратегічних рішень аграрних підприємств», квітень, 2021 рік.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

1.1. Необоротні активи як об'єкти бухгалтерського обліку та аналізу

З розвитком ринкових відносин в Україні велике значення набуває інформаційне забезпечення впливу на предмети праці засобами праці-здійснення виробничої діяльності підприємства. Ця інформація необхідна для планування і прийняття управлінських рішень зокрема для ефективного функціонування необоротних активів. Для здійснення господарської діяльності сільськогосподарське підприємство повинне забезпечувати чітку організацію обліку для наявності детальної інформації. Для детального розуміння усіх технологічних дій виробничого процесу, розкладання його по частинам, здійснюється за допомогою методу економічного аналізу – дедукції.

Для правильного трактування поняття «необоротних активів», потрібно дослідити поняття та економічну природу активів. В економічній літературі є різні визначення даного поняття. Вагомий внесок у розвиток теоретичних засад і та розкриття проблем обліку, аналізу та контролю необоротних активів внесли вітчизняні вчені-економісти: Л.К. Сук, В.Г. Лінник, Н. Ф. Огійчук, М. В. Завгородній, Є.В. Калюга, І.Д. Лазаришина, В.К. Савчук, Л.В. Гуцаленко, Г.Г. Кірейцев. Українська концепція бухгалтерського обліку дає таке визначення необоротним активам: «необоротні активи» — це сукупність майнових цінностей підприємства, які багаторазово беруть участь у процесі господарської діяльності і які переносять на продукцію свою вартість частинами [16]. Так, НП(С)БО 1 визначає, необоротні активи тими, які не є оборотними, тобто термін використання яких більше одного фінансового періоду.

В іноземних словниках поняття необоротні активи трактують або більш широко, або вузько, наприклад:

Н - частина засобів виробництва, що беруть участь у створенні продукту протягом кількох виробничих циклів. При цьому за один виробничий цикл вони витрачають лише частину своєї вартості, зберігаючи свою натурально-речову форму;

Н - різноманітні верстати, інструменти, механізми, тобто ті засоби, за допомогою яких люди виготовляють продукцію;

Н - частина виробничих фондів у вигляді сукупності засобів праці, які мають вартість і беруть участь у процесі виробництва протягом багатьох виробничих періодів, не змінюючи при цьому свою форму і властивості, а їх вартість передається на вартість продукції поступово, в міру зношення, шляхом амортизаційних відрахувань. [30]

Н В українській економічній літературі, зокрема Крупка Я.Д. простежував взаємозв'язок інвестиційних ресурсів, які вкладаються у формування необоротних активів та тривалого використання у виробничій діяльності. Базуючись на матеріалах іноземних та вітчизняних науковців роз'яснення даного поняття, сформуємо авторські визначення (табл. 11).

Таблиця 1.1

Підходи вчених до трактовки поняття «необоротні активи»

Науковець	Визначення поняття
В.С. Ванкевич	Необоротні активи- це довгострокові матеріальні і нематеріальні активи, більша частина яких бере участь у процесі виробництва продукції, робіт і послуг більше одного року і кругообігу засобів організації, забезпечує приплив грошових засобів.[11]
В.С. Сеймон	Необоротні активи – це сукупність матеріальних і нематеріальних ресурсів та прав, які належать суб'єкту господарювання, беруть участь у виробничому процесі, переносять свою вартість на продукцію частинами та корисний ефект від використання яких очікується отримувати протягом періоду, який становить більше одного року. [63]
Я.Д. Крупка	Необоротні активи – це сукупність матеріально-речових цінностей, котрі діють у натуральній формі протягом тривалого періоду як у сфері матеріального виробництва, так і в невиробничій сфері. [30]
В.М. Шелудько	Необоротні активи – це майно підприємства, яке призначене для тривалого використання у процесі фінансово-господарської діяльності. [74]
Д. Стоун	Необоротні активи – це капіталізовані витрати фірми, тобто такий актив, за винятком швидколіквідних засобів, а необоротні матеріальні активи- це капіталізовані витрати, пов'язані з придбанням (або) створенням необоротних матеріальних активів.

Узагальнюючі вищенаведені підходи до пояснення даного питання, підсумуємо: необоротні активи – це основний вид капітальних ресурсів на підприємстві, який виражаються у матеріальній та нематеріальній формі, призначений для використання у процесі фінансово-господарської діяльності та переносить свою вартість на продукцію частинами, корисний ефект від використання яким очікується отримувати більше одного періоду.

1.2. Концептуальні основи оцінки та класифікації необоротних активів

В практиці ведення бухгалтерського обліку в іноземних країнах так і в Україні необоротні активи класифікують за призначенням у розрізі відповідних груп. Проведемо класифікацію необоротних активів за вітчизняними положеннями ведення обліку необоротних активів та міжнародними стандартами: (табл. 1.2)

Таблиця 1.2

Групи необоротних активів за вітчизняним та міжнародними стандартами обліку

Група необоротних активів	Розкриття суті	Правила обліку
1	2	3
Інвестиційна нерухомість	Нерухомість підприємства, яка здається в оренду з метою отримання доходу.	П(С)БО 32, МСБО 40
Основні засоби	Транспортні засоби, верстати, сільськогосподарське обладнання та машини, тварини (гужовий транспорт), багаторічні насадження, власні земельні ділянки, будинки, цехи, ангари, тощо.	П(С)БО 7, МСБО 16
Інші необоротні матеріальні активи	Необоротні активи, первісна вартість яких менше 20000 тис. грн, природні ресурси, інвентарна тара, тимчасові споруди (кіоски, забори)	П(С)БО 7, МСБО 16
Нематеріальні активи	Ліцензії, авторські права, патенти, торгові марки, лейбли, мерчандайз, права інтелектуальної власності.	П(С)БО 8, МСБО 38
Знос (амортизація)	Накопичений знос на основні засоби та інші необоротні матеріальні активи	П(С)БО 7,8,30

Продовження таблиці 1.2

1	2	3
Довгострокові фінансові інвестиції	Придбання акції інших підприємств, організації з метою отримання дивідендів тривалий період або придбання облігацій та інших цінних паперів.	П(С)БО 12, МСБО 32
Капітальні інвестиції	Фінансові вкладення для створення або придбання основних засобів та нематеріальних активів.	П(С)БО 7,8,30
Довгострокові біологічні активи	На сільськогосподарському підприємстві тварини, які експлуатуються більше одного року з метою отримання прибутку (стадо дійних корів, коні, вівці, кози інша худоба); багаторічні насадження, наприклад яблуневі сади, виноградники.	П(С)БО 30, МСБО 40
Відстрочені податкові активи	Актив, який виникає внаслідок розрахунку податку на прибуток, зокрема перенесення збитку за податковою декларацією на наступні періоди.	П(С)БО 17, МСБО 12
Довгострокова дебіторська заборгованість	Заборгованість підприємству, строк якої більше одного року	П(С)БО 10, МСБО 32
Гудвіл	Даний актив виникає внаслідок придбання підприємств, контрольних пакетів акцій і складанні консолідованої фінансової звітності.	НП(С)БО 2, П(С)БО 19, МСФЗ 3

В бухгалтерському обліку на відміну від податкового не має значення

виробниче призначення основних засобів. Згідно п.198.5 Податкового Кодексу

України [45] на невиробничі основні засоби необхідно нараховувати компенсуючі податкові зобов'язання, а також корегувати фінансовий результат на амортизацію таких об'єктів та витрати на їх поліпшення, ремонт (що

стосується платників податку на прибуток великих підприємств). Відповідно до

пп.138.3.2.ПКУ невиробничими основними засобами є основні засоби, які не

призначені для використання в господарській діяльності платника податків. Це

переважно об'єкти, які виконують соціально-культурні функції, а також меблі,

побутова техніка, що не відносяться до охорони праці, а направлені на

задоволення потреб фізичних осіб.

Потреба в класифікації необоротних активів зумовлена різноманітністю різних груп і видів об'єктів, а також характеристики їх функціонування та ролі у здійсненні виробничого процесу. У практиці ведення обліку існує велика

кількість класифікацій та поділів необоротних активів за різними ознаками. Так, учений-економіст І.О. Бланк розробив для управлінського обліку класифікацію, яка включає такі позиції за основними функціональними видами:

основні засоби, нематеріальні активи; за характером обслуговування окремих напрямів операційної діяльності: необоротні активи, які обслуговують виробничий процес, необоротні активи, які обслуговують процес реалізації продукції та необоротні активи, які обслуговують процес управління операційною діяльністю; за характером володіння: власні і орендовані необоротні активи; за формами заставного забезпечення кредиту і особливостями страхування: рухомі і нерухомі необоротні активи; за характером відображення зносу: необоротні активи, що амортизуються, необоротні активи, що не амортизуються [7].

Найширшу класифікацію розробив та запровадив Дема Д.І для цілей фінансового менеджменту. Так, необоротні активи поділяються за функціональними ознаками: основні засоби, нематеріальні активи, незавершені капітальні вкладення, устаткування призначене для монтажу, довгострокові фінансові вкладення; за характером обслуговування окремих видів діяльності підприємства: операційні необоротні активи, інвестиційні та невиробничі необоротні активи, за характером володіння: власні та орендовані; за формами заставного забезпечення кредиту: рухомі необоротні активи та нерухомі. [15]

Для узагальнення вищенаведеного матеріалу, сформуємо класифікацію необоротних активів (рис. 1.1).

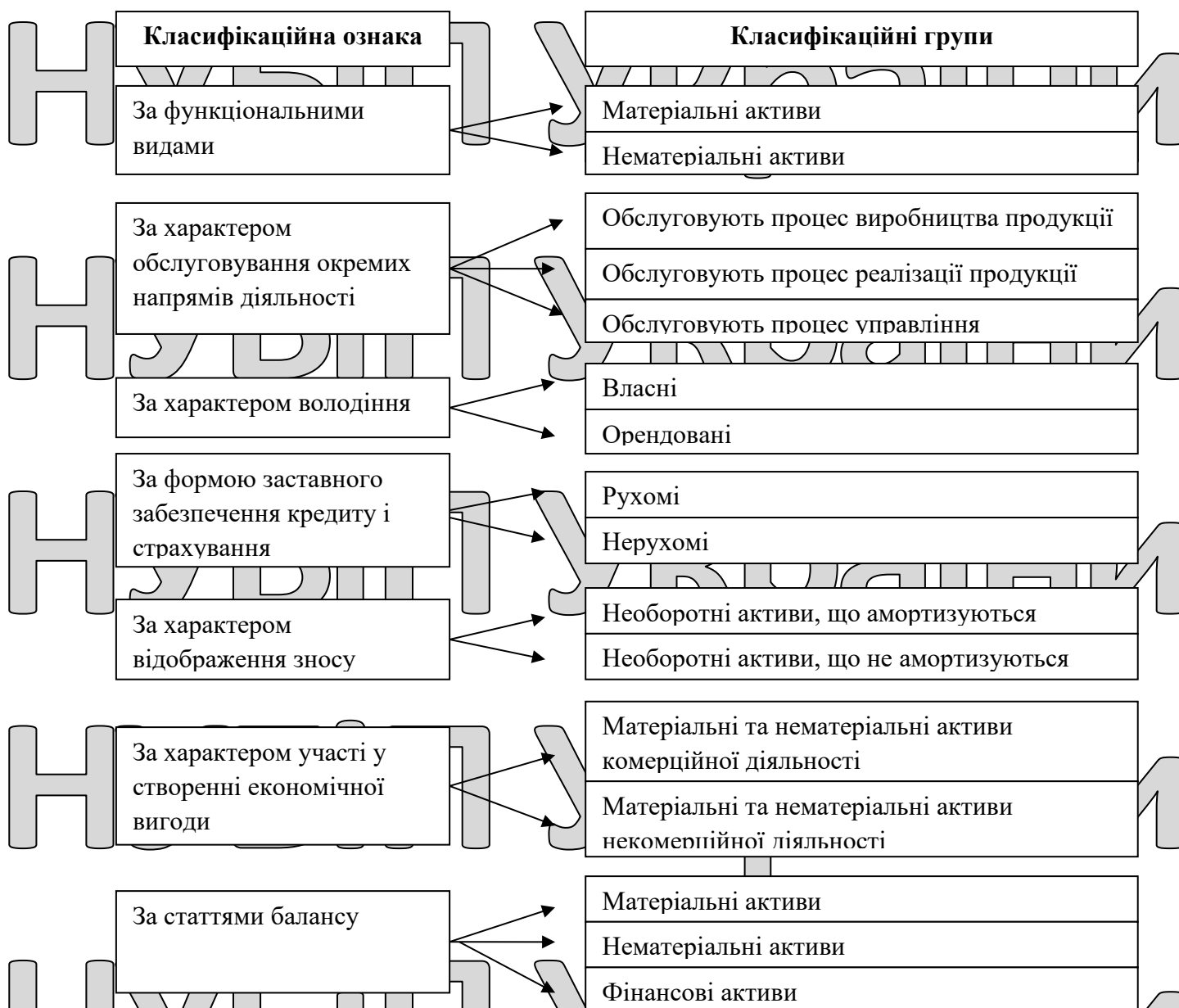

Рис. 1.1 Класифікація необоротних активів

Оцінка є важливим елементом обліку, а також слугує специфічною формою ціни, яка потрібна для визначення загальної величини об'єкта, структури, суми амортизаційних відрахувань та ефективності використання матеріальних активів. Точне відображення необоротних активів в балансі, правильне нарахування амортизації є похідним від правильної оцінки активів.

Неправильне відображення оцінки необоротних активів веде до негативних економічних наслідків, а саме:

- неточний розмір обчисленої амортизації, який впливає на собівартість випущеної продукції, що в загальному впливає на розмір виручки, прибуток, рівень рентабельності;

- неправильності співвідношення необоротних та оборотних активів в балансі;

- неправильності обчислення техніко-економічних показників основних засобів, що загалом впливає на знос, а також показники ефективного використання: капіталовіддачу, капіталомісткість та капіталоозброєність (праці).

Вид оцінки необоротних активів залежить від характеристики об'єкта, його стану та часу її проведення :

1. Первісна вартість – історична (фактична) собівартість необоротних активів та дорівнює сумі грошових коштів або справедливої вартості інших активів, сплачених (переданих), витрачених для придбання (створення) необоротних активів. [50] Недоліком даного методу є те, що з часом первісна вартість під впливом інфляційних процесів відхиляється від первісної вартості подібних об'єктів, тому необхідним для усунення розбіжностей є проведення переоцінки., після чого вартість об'єктів відповідає відновлювальній.

2. Відновлювальна вартість основних засобів – це вартість відтворювального об'єкта з врахуванням сучасні цінові зміни. Дана вартість включає в себе діючу цінову політику, затрати на упаковку та транспортування, витрати на монтаж, збирання. Основні засоби, які були створені або придбані до розрахунку переоцінки, відображаються в обліку за відновлювальною вартістю, а об'єкти, що введені після останньої переоцінки – за первісною. В балансі і первісна, і відновлювальна вартість разом становлять «балансову вартість».

3. Залишкова вартість – це різниця між первісною вартістю об'єкта та накопиченим зносом. Залишкова вартість показує, яка частина первісної вартості залишається після перенесення амортизаційних відрахувань на

продукції в процесі виробництва. Чим менше залишкова вартість, тим більше об'єкт знаходиться в експлуатації.

4. Переоцінена вартість – згідно П(С)БО 7 це вартість необоротних активів після їх переоцінки. Підприємство проводить переоцінку активів, якщо залишкова вартість суттєво відрізняється від справедливої вартості об'єкта на дату балансу, відповідно до п.16 П(С)БО №7. Переоцінка основних засобів є обов'язковою за ст. 7 Закону № 47 в тих випадках, коли відбуваються процеси реорганізації, банкрутства, ліквідації державних, комунальних підприємств та підприємств (господарських товариств) з державною часткою майна (часткою комунального майна приватизація).

Різниця між залишковою вартістю та справедливою вартістю основних засобів є суттєвою, якщо вона становить (п. 34 Методичних рекомендацій № 561) 1% чистого прибутку (збитку) підприємства та 10 % відхилення залишкової вартості активу від його справедливої вартості.

Переоцінка основних засобів має наступні особливості:

- 1) необхідно залучати професійного оцінювача (ст. 7 Закону № 47);
- 2) при переоцінці одного об'єкта основних засобів відбувається переоцінка всіх об'єктів групи (п.16 П(С)БО 7);
- 3) переоцінка основних засобів тієї групи, об'єкти якої вже зазнали переоцінки, надалі має проводитися регулярно щоб їх залишкова вартість на дату балансу суттєво не відрізнялася від справедливої вартості (п. 16 П(С)БО 7).

Не підлягають переоцінці малозначні необоротні матеріальні активи та бібліотечні фонди, якщо їх амортизація нараховується методом 50%/50% або 100%.

5. Ліквідаційна вартість – сума коштів або вартість активів, яку підприємство очікує отримати від реалізації (ліквідації) об'єкта після закінчення терміну їх корисного використання (експлуатації) за вирахуванням витрат, пов'язаних із продажем. (п.4 П(С)БО 7).

6. Справедлива вартість – це сума, за якою можна продати актив або оплатити зобов'язання за звичайних умов на певну дату (п. 4 П(С)БО 7).

Бухгалтер має право визначати її самостійно, крім тих випадків, коли необхідно провести переоцінку ОЗ [50]. Справедлива вартість є сукупним поняттям, котре

включає декілька видів вартості, що зазначені в П(С)БО 19 «Об'єднання підприємств» (табл. 1.3):

Таблиця 1.3

Різновиди справедливої вартості

Різнovid	Визначення	Основні засоби
Ринкова	Визначається, якщо існує активний ринок подібних до об'єкта оцінки активів, або за договорами поставки, які укладені з незалежними особами.	Земля і будівлі Машини і обладнання
Відновлювальна вартість	Собівартість придбання (виготовлення) за мінусом суми зносу на дату оцінки. Її визначають, якщо відсутній активний ринок щодо подібних до об'єкта оцінки активів або якщо з певних причин об'єктивно визначити ринкову вартість неможливо. Оцінювачі при визначенні даної вартості користуються спеціальними коефіцієнтами щодо оцінки зносу, географічного положення тощо.	Машини і обладнання Інші основні засоби

Для визначення справедливої вартості з метою здійснення переоцінки необхідно здійснити таку послідовність дій за етапами:

- перший етап: створити комісію з представників технічних та економічних підрозділів сільськогосподарського підприємства, фахівців, які б в рамках своєї компетенції змогли достовірно оцінити відповідний об'єкт;
- на другому етапі формується мета, а також принципи і методи, якими будуть керуватися фахівці при оцінці;
- третій етап базується на зборі та аналізі необхідної інформації про об'єкт;
- на четвертому етапі відбувається документальне оформлення здійснених результатів;

Визначення справедливої вартості об'єктів та доведення їх залишкової вартості до неї забезпечує відображення реальної ринкової вартості активу. Можна зазначити, що переоцінка необоротних активів має на меті об'єктивне відображення результатів діяльності підприємства у фінансовій звітності.

1.3. Оцінка нормативно – правового забезпечення обліку та аналізу необоротних активів

Нормативно-правова база є підґрунтям для формування і розкриття облікової та аналітичної інформації щодо необоротних активів на підприємстві.

Сукупність усіх нормативних актів, які діють на сьогоднішній день, можна представити у вигляді чотирьохрівневої структури:

I рівень – законодавчий. На цьому рівні основними документами є Конституція України, Податковий кодекс України, Господарський кодекс, Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні».

II рівень – нормативний, який включає нормативно-правові документи: П(С)БО №7 «Основні засоби», МСБО 16 «Основні засоби», П(С)БО 30, П(С)БО 8 та інші П(С)БО, МСБО.

III рівень – методичний, який включає Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку необоротних активів, Інструкцію з інвентаризації основних засобів та інші нормативно-правові акти.

IV рівень – організаційний, на якому формуються внутрішні документи організації і, відповідно до управління. Такими документами можуть бути Наказ про облікову політику підприємства, Наказ про проведення інвентаризації, графік документообігу, Робочий план рахунків для обліку необоротних активів.

Головним законодавчим нормативно-правовим актом, що регулює бухгалтерський облік основних засобів, є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Даний закон визначає правові засади регулювання та ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової

звітності.[48]. Відповідно до нього ведення бухгалтерського обліку та складання звітності є обов'язковим для підприємств всіх форм власності.

Податковий кодекс визначає поняття та види вартості необоротних активів, поняття амортизації, класифікацію основних засобів відповідно до строку їх корисного використання.

Велику роль відіграють нормативні акти, зокрема П(С)БО № 7 «Основні засоби», П(С)БО № 8 «Нематеріальні активи», П(С)БО № 12 «Фінансові інвестиції», П(С)БО № 30 «Біологічні активи». В даних положеннях розкриваються методологічні засади формування інформації про основні засоби, нематеріальні активи, довгострокові фінансові інвестиції, а також біологічні активи в бухгалтерському обліку, а також розкриття останньої у фінансовій звітності. Також наводяться критерії визнання основних засобів

активом, визнані методи оцінки та переоцінки, наводиться класифікація об'єктів основних засобів, методи нарахування амортизації, наводиться інформація про порядок зменшення корисності та вибуття активів.[50]

Крім згаданих положень застосовуються також П(С)БО 14 «Оренда», в якому формується інформація про оренду активів та розкриття її у фінансовій звітності. П(С)БО 27 «Необоротні активи, утримані для продажу, та припинена діяльність» та П(С)БО 32 «Інвестиційна нерухомість».

В Методичних рекомендаціях № 561 наведено класифікацію основних засобів, відображено методологічні засади формування обліку надходження, ремонту, переоцінки, амортизації та вибуття необоротних активів. Також зазначено типову кореспонденцію рахунків з обліку основних засобів.

На організаційному рівні встановлюється облік відповідно на самому підприємстві. Основними документами, якими передбачено регулювання питань основних засобів, є наказ про облікову політику. В даному документі зазначають робочий план рахунків необоротних активів, методи нарахування амортизації, переоцінки основних засобів, встановлення терміну корисного використання, а також порядок здійснення інвентаризації.

Висновок до 1 розділу

В процесі збору інформації щодо нормативно-правових актів та наукових праць, які характеризують необоротні активи, можемо зробити

наступні висновки:

1. Проведено дослідження економічної категорії «необоротні активи», зокрема проаналізовано праці науковців, які займались вивченням даної категорії.

2. Досліджено стан сучасної класифікації необоротних активів та їх оцінка. Також дано повну характеристику оцінки об'єктів обліку: висвітлено основні фактори впливу на первісну вартість, оновлену. Охарактеризовано етапи проведення переоцінки.

3. Здійснено аналіз нормативно-правового забезпечення обліку необоротних активів.

РОЗДІЛ 2 ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ

2.1. Організаційно-економічна характеристика ПРАТ

АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА»

Підприємство приватне акціонерне товариство АГРОКОМПАНІЯ «СВОБОДА» розташоване на півдні України в селі Стара Некрасівка що на Одещині. Аграрне підприємство було засноване у 1995 році та функціонувало в статусі колективного сільськогосподарського підприємства. У 2016 році підприємство реорганізовано у акціонерне товариство. Основними видами діяльності є вирощування сортів озимої пшениці, кукурудзи, ріпаку, нуту, гороху, технічних культур, олійних. Підприємство здійснює свою діяльність на основі Статуту (дод. Б.1). Основні відомості про підприємство наведені в табл. 2.1

Таблиця 2.1
Загальні відомості ПРАТ АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА»

Повне найменування	Приватне Акціонерне Товариство АГРОКОМПАНІЯ «СВОБОДА»
Юридична адреса	68672, Одеська область, Ізмаїльський район, село Стара Некрасівка, вул. Жовтнева, б. 52
Телефон/факс	048-41-75-0-46, 49-4-46
E-mail	marinasvoboda@meta.ua
Керівник	Голова Управління Видобора Сергій Володимирович
Код за ЄДРПОУ	05529219
Код території за КОАТУУ	51000
Депозитарна установа, що обслуговує емітента	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК»
Код за КВЕД:	01.11.0 – Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур;
Назва банку	АТ «Укресімбанк» м. Київ
МФО банку	322313
Поточний рахунок	2600610195044
Статульний капітал (грн.)	5909400
Кількість акцій, штук	5909400
Середньооблікова кількість робітників (осіб)	48
Загальна площа с.-г. угідь, га	2991,68

Предметом діяльності ПРАТ АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА» є:

- вирощування, реалізація зернових культур, бобових культур і насіння олійних культур;
- укладання договорів з постачальниками (виробниками) про купівлю отрутохімікатів та різних засобів захисту для сільськогосподарських культур, добрив, паливно-мастильних матеріалів, сільськогосподарської техніки;
- пошук каналів збуту та реалізація основних видів продукції;
- виплата дивідендів власникам акцій підприємства.

Діяльність емітента дуже залежить від сезонних змін та природньо-кліматичних умов. В рослинництві це – засушливі періоди на весні та довгі періоди дощів в осінній період, через що йде затримка посівів озимих культур.

Так у 2020 році спостерігались аномальні форс-мажорні погодні умови у зв'язку з дуже сильними морозами наприкінці березня та тривалою посухою

навесні, що призвело до значних втрат врожаю зернових та технічних культур і отримання збитків. В тваринництві основними ризиками є незахищеність ринку, велика амплітуда коливання цін, ризик спалаху інфекційних захворювань. Так, у 2018 році після спалаху АЧС в селах Ізмаїльського та

Болградського районів, товариству не вдалось утримати свинотоварну ферму від розповсюдження АЧС, через що відбулося повне вилучення та умертвіння всього поголів'я свиней. Збитки господарства склали 1841,0 тис. грн. Після проведення карантинних та інших профілактичних заходів, передбачених

ветеринарним законодавством, товариство приступило до відтворення цієї галузі. Також відкриття ринку землі є фактором ризику втрати земельних ділянок, що не стимулює до значних інвестиційних вкладень.

Організаційна структура підприємства добре налагоджена, що дає здійснювати виробничу діяльність на повну силу (рис. 2.1).

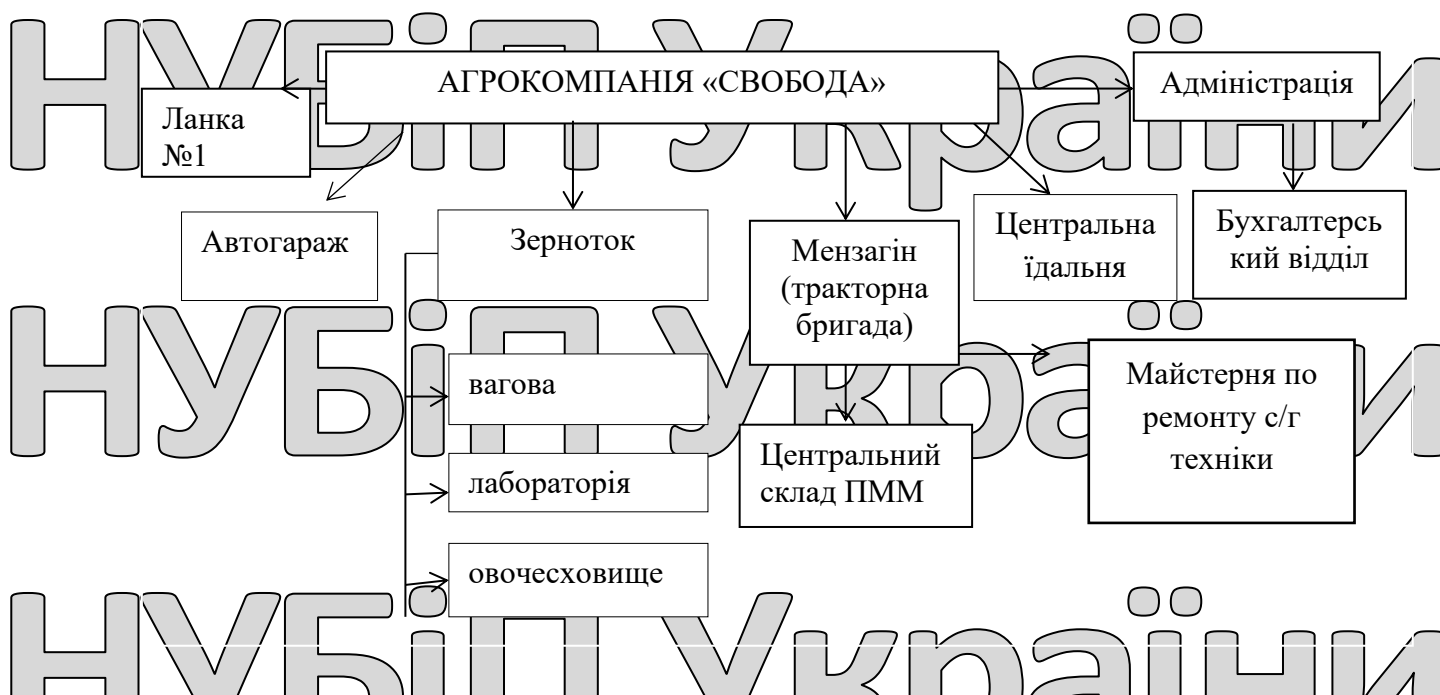

Рис. 2.1. Організаційна структура ПРАТ АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА»

Підприємство здійснює оперативний бухгалтерський облік результатів діяльності, веде та подає до органів статистики відповідну звітність, несе відповідальність за її достовірність. Ведення бухгалтерського та податкового обліку в ПРАТ АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА» здійснюється бухгалтерією, склад якої представлено на рис.2.2 та табл. 2.2

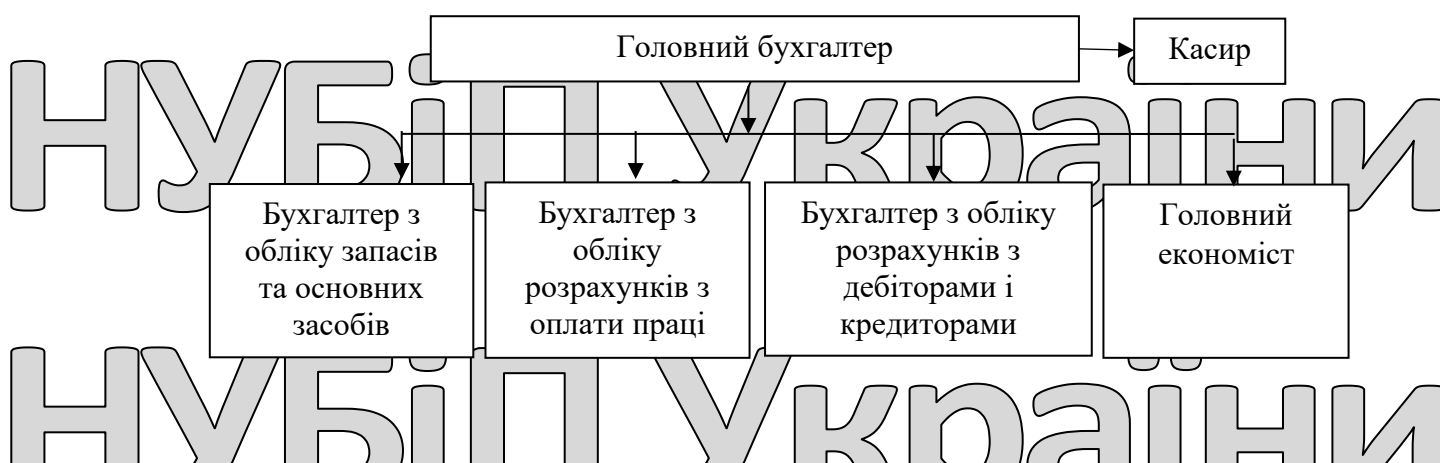

Рис. 2.2. Організаційна структура бухгалтерії ПРАТ АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА»

Бухгалтерією на підприємстві очолює головний бухгалтер, який здійснює організацію бухгалтерського обліку, господарсько-фінансової звітності та контроль за економічним використанням матеріальних та фінансових ресурсів

підприємства. Забезпечує складання фінансової звітності та своєчасну сплату податків відповідно до діючого законодавства. Для правильної організації роботи на підприємстві, необхідним є визначення обсягів службових обов'язків та прав кожного працівника. Для цих цілей служать посадові інструкції, застосування яких підвищує оперативність просування облікової інформації та сприяє ефективному використанню кожного робітника.

Таблиця 2.2

Склад бухгалтерського відділу на підприємстві

Посада	ПРАТ АГРОКОМПАНІЯ «СВОБОДА»
Головний бухгалтер	Кичук М.С.
Бухгалтер з обліку запасів та основних засобів	Логвінова А.І.
Бухгалтер з обліку розрахунків з оплати праці	Полубуткіна Н.В.
Бухгалтер з обліку розрахунків з дебіторами і кредиторами	Ляміна Ю.Ф.
Головний економіст	Кожухар Г.Х.
Касир	Заїкіна Н.М.

Згідно затвердженої облікової політики базове підприємство використовує меморіальна-ордерну форму обліку з використанням автоматизованої форми, тобто всі дані первинних документів накопичуються і реєструються в введених відомостях, розроблених на комп'ютері в програмах Microsoft Excel та Word.

Трудовий колектив складають усі громадяни, які беруть участь у діяльності Товариства на основі трудового договору. Підприємство самостійно встановлює форму та систему оплати праці, а також розмір заробітної плати та інших видів виплат (табл. 2.3).

НУБІП УКРАЇНИ

Трудові ресурси та їх використання на ПРАТ АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА», 2018-2020 рр.

Таблиця 2.3

Показник	Роки			
	2018	2019	2020	2020р. у % до 2018р.
Середньорічна численність працівників, осіб	64	59	48	75,00
У тому числі: рослинництва	64	59	48	75,00
Гваринництва	-	-	-	-

Для того, щоб характеристика підприємства була повною, необхідно провести аналіз розміру підприємства. Даний аналіз дає змогу провести зв'язок з процесом концентрації виробництва, що являє собою зосередження засобів виробництва і сили працівників підприємства з метою підвищення виробничої потужності (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Розмір ПРАТ АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА», 2018-2020 рр.

Показник	Роки			Відхилення			
	2018	2019	2020	абсолютне		відносне	
				2020/2018	2020/2019	2020/2018	2020/2019
Вартість валової продукції у поточних цінах підприємства, тис. грн:							
рослинництво	58955,9	37509,0	48884,3	-10071,60	11375,30	-17,08	130,33
гваринництво	-	-	-	-	-	-	-
Площа с. г. угідь всього, га	2991,68	2991,68	2991,68	0	0	100	100
Середньорічна вартість основних і оборотних засобів, тис. грн.	48012,35	55231,95	59648,60	11636,05	4416,65	124,24	108,00
Вартість товарної продукції всього по господарству, тис. грн.	42631,4	42304,5	13012,30	-29619,10	-29292,20	30,52	30,76
Середньорічна чисельність працівників	64	59	48	-16,00	-11,00	75,00	81,36

Розраховавши та порівнявши відповідні показники, бачимо, що вартість валової продукції в поточних цінах підприємства у 2020 році збільшилась відносно 2019 року на 1 1375,30 тис. грн, у відсотках це 30,33 більше ніж у 2019 році. Площа за порівняні роки не змінилась і складає 2991,68 га власної землі.

Спостерігається збільшення середньорічної вартості основних та оборотних засобів на 4416,65 тис. грн (108,00%), такий ріст зумовлено тим, що Товариство здійснило капітальний ремонт на суму 2159100 грн з ремонту ангарів № 6 та №7. Аналіз показників дає зробити висновок, що підприємство працює на середньому рівні, потужність виробництва є невисокою через застарілі технології, брак кваліфікованих працівників, несприятливих кліматичних умов та відсутності фінансової підтримки.

Ефективне виробництво на аграрних підприємствах зумовлене не лише тим, як розвинуті основні галузі виробництва, а й рівень інших галузей, які складають структуру товарної продукції. Рівень спеціалізації- основний показник, який визначає ефективність виробництва. Спеціалізація підприємства визначається за допомогою структури грошових надходжень від реалізації товарної продукції (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Розмір та структура доходу від реалізації товарної продукції ПР АТ АГРОКОМПАНІ «СВОБОДА», 2019-2020 рр.

Галузі та види продукції	2019 р.		2020 р.		2020р. у % до 2019р.
	тис. грн	%	тис. грн.	%	
1	2	3	4	5	6
Продукція рослинництва- всього:	42304,5	100	13012,3	100	30,76
зернові і зернобобові- всього:	42304,5	100	13012,3	100	30,76
з них:					
пшениця озима	8946,5	21,15	2450,8	18,83	27,39
кукурудза на зерно	6550,6	15,48	227,5	1,75	3,47
ячмінь	10382,9	24,54	3790,90	29,13	36,51

Продовження таблиці 2.5

1	2	3	4	5	6
горох	3486,2	8,25	0,00	0,00	0,00
нут	-	-	372,80	2,86	0,00
Насіння соняшнику	12691,6	30,0	6170,30	47,42	48,61
Насіння ріпаку і кользи	246,7	0,58	0,00	0,00	0,00

Провівши аналіз показників, можна зробити наступні висновки: загальний розмір доходу за реалізовану продукцію за 2019-2020 роки значно

змінився, значні зміни у зниженні відбулися в реалізації кукурудзи на зерно та озимої пшениці, тут виручка знизилась на 96,53 та 72,61% відповідно.

Загалом, розвиток підприємства та потужність виробництва залежить від оснащеності аграрного підприємства основним капіталом. Показники, які характеризують забезпеченість основним капіталом є капіталозабезпеченості та капіталоозброєності праці. Капіталовіддача, капіталомісткість продукції та норма прибутку є показниками економічної ефективності основного капіталу на підприємстві. Проведені розрахунки забезпеченості Товариства основним капіталом протягом трьох років зазначені в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Динаміка забезпеченості та використання основного капіталу в ПРАТ АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА», 2018-2020 рр.

Показник	2018 р.	2019р.	2020р.	2020р. у % до 2018 рр.
Вартість основного капіталу, тис. грн	28337,45	37342,55	42900,20	151,39
- на 1га с./г. угідь	9,47	12,48	14,34	151,39
€ на 1 середньорічного працівника	442,77	632,92	893,75	201,85
Капіталовіддача, грн	1,02	0,74	0,41	39,85
Капіталомісткість продукції, грн	0,98	1,36	2,46	250,93
Норма прибутку, %	35,76	10,82	0,08	X

Провівши розрахунки динаміки показників забезпеченості основним капіталом підприємства, можна зробити висновки, що показник

капіталообезпеченості у 2020 році становив 14,34 тис. грн на га, у 2019 році – 12,48 тис. грн на 1 га, це говорить про те, що виробнича потужність підприємства збільшилась по відношенню до попередніх років. При аналізі капіталовіддачі бачимо негативну динаміку: незважаючи на збільшення у 2018 році на 1,02 тис. грн./га, у 2020 показник зменшився та становить 0,41 тис. грн/га, що на 60,15% менше ніж у 2018 році, що свідчить про неефективне використання товариством основного капіталу. Норма прибутку показує негативну тенденцію: у 2020 році показник склав 0,08%, що на 10,74 в.п. менше за попередній рік. Це зумовлено переважно зростанням капіталомісткості продукції та зниженням капіталообезпеченості підприємства. В цілому можна зробити висновок, що підприємство неефективно використовує основний капітал та виробничі потужності ще потребують зростання.

Для визначення ефективності виробничої діяльності, необхідно прорахувати основні показники, які наведені нижче. Вони характеризують ефективність використання сільськогосподарської землі, ефективність використання трудових ресурсів, капіталовіддачу і капіталомісткість продукції, окупність виробничих витрат та рівень рентабельності виробництва (табл.2.8). Фінансова стійкість підприємства характеризується його платоспроможністю. Цей показник передбачає, що грошові кошти, вкладені в підприємство, мають окупатись за рахунок коштів, отриманих від господарювання. Отриманий прибуток від діяльності повинен гарантувати фінансову незалежність від зовнішніх залучень (табл. 2.7).

Таблиця 2.7
Показники фінансової незалежності ПРАТ АГРОКОМПАНІ
«СВОБОДА», 2020 р.

Коефіцієнт	Норматив	На початок року	На кінець року	Відхилення(+,-)
1	2	3	4	5
Фінансування	Менше 1,00	16,69	21,29	4,60
Автономії	Більше 0,5	0,94	0,96	0,01

Продовження таблиці 2.7

1	2	3	4	5
Маневреності власного капіталу	Більше 0,1	0,30	0,31	0,00
Фінансової стійкості	0,7-0,9	0,94	0,96	0,01
Фінансової стабільності	Більше 1,0	16,69	21,29	4,60

Провівши розрахунки показників фінансової незалежності, можна зробити наступні висновки: коефіцієнт автономії відповідає нормативному значенню, це говорить про те, що товариство здатне профінансувати частину своїх активів самостійно, але підприємство не повністю використовує свій потенціал. Показник маневреності власного капіталу також в межах норми і свідчить про достатність власних коштів для фінансування необоротних активів та частини оборотних. Коефіцієнт фінансової стійкості показує, що підприємство є фінансово стійким, 96% активів товариства фінансуються за рахунок постійного капіталу, що свідчить про мінімальний ризик банкрутства. Також підприємство є фінансово стабільним, про що свідчить високий показник фінансової стабільності.

Ліквідність балансу разом з платоспроможністю є критерієм оцінки фінансового стану підприємства. Даний показник характеризує ступінь покриття зобов'язань підприємства його активами. [15]. Аналіз ліквідності балансу підприємства дасть можливість оцінити здатність та ймовірність повернення ним запозичених коштів. Розрахунок показників ліквідності ПРАТ АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА» показано в (табл.2.8).

Таблиця 2.8
Показники ліквідності ПРАТ АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА», 2020 рік

Показник	Норматив	На початок року	На кінець року	Відхилення (+,-)
Абсолютної ліквідності	0,1-0,2	0,33	0,01	-0,32
Швидкої ліквідності	0,5-1 і вище	2,03	0,44	-1,59
Поточної ліквідності	Більше 1	6,08	7,56	1,47

Аналіз показників ліквідності показує, що протягом року відбулося різке зниження показників ліквідності. Показник абсолютної ліквідності знаходиться на середньому. Гроші не беруть участь у виробничому та збутовому процесах, тому такий високий показник говорить про те, що значна частина капіталу направлена на формування непродуктивних активів. Показник швидкої ліквідності є високим, що говорить про платоспроможність товариства. На початок 2020 року на кожну гривню зобов'язань припадало 2,03 грн на кінець року показник склав 0,44 грн на кожну гривню зобов'язань.

Підприємство залишається високоліквідним, але завищені показники свідчать про неефективність структури активів та залучення зайвих оборотних активів. Також тенденція на зниження усіх показників, яка відбулася протягом 2020 року, може призвести до банкрутства підприємства у разі виникнення кризової ситуації.

2.2. Організація обліку наявності та руху необоротних активів

Облік на сільськогосподарських підприємствах має певні особливості, а саме: сезонність роботи, необхідність технічної підтримки сільгосптехніки в зимовий час, складність технологічного процесу, а також несприятливі природньо-кліматичні умови, що потребують значних вкладень та становлять значну частину витрат на амортизацію необоротних активів та на виплату заробітної плати.

Первинне документування на підприємстві є головною складовою обліку, що надає здійсненим операціям юридичної сили. До організації обліку необоротних активів на сільськогосподарському підприємстві відноситься вибір регістрів пооб'єктного обліку, а також за місцем експлуатації з присвоєнням інвентарних номерів, закріплення об'єктів ОЗ за матеріально-відповідальними особами, визначення складу регістрів, а також встановлення порядку проведення інвентаризації.

На підприємство необоротні активи поступають з різних джерел: отримані від інших фізичних та юридичних осіб або створені власними силами (рис. 2.3).

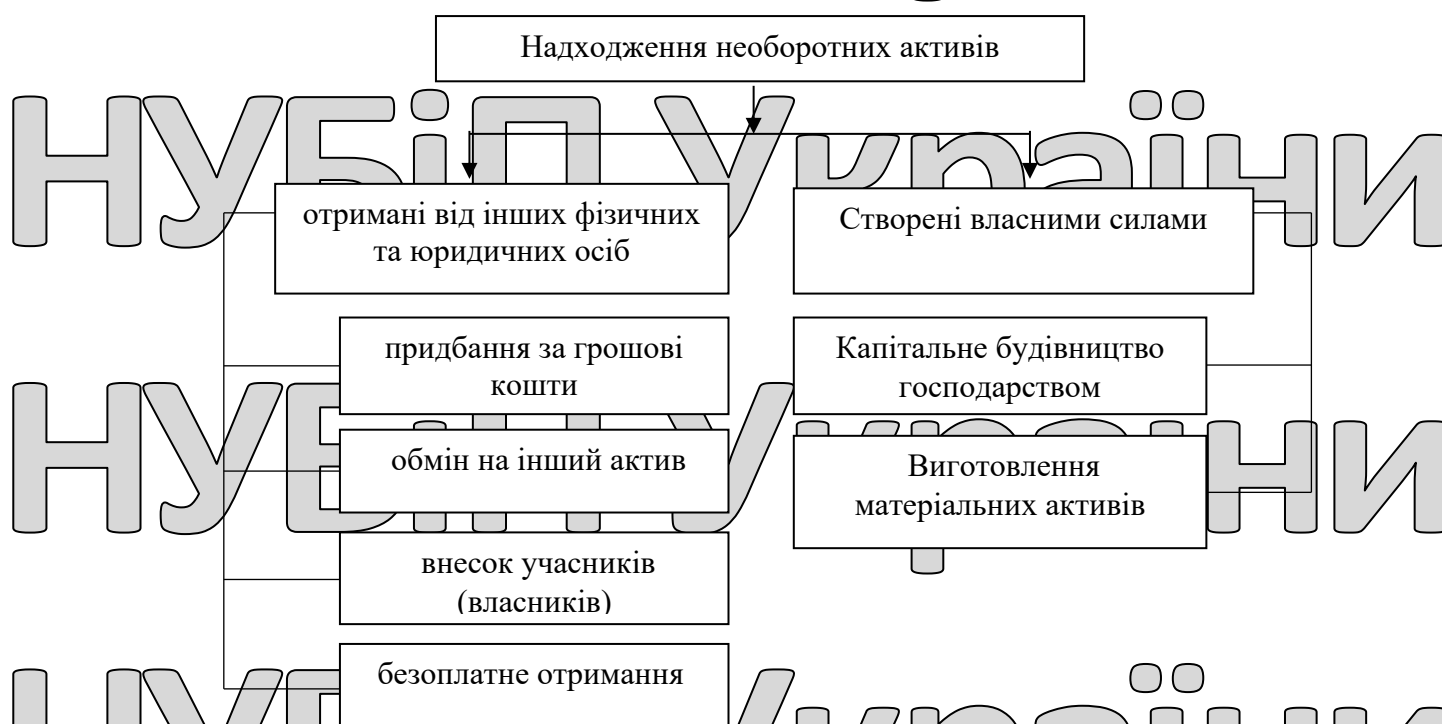

Рис. 2.3 Види надходжень необоротних активів

Для організації первинного обліку основних засобів в ПРАТ АГРОКОМПАНІ «СВОБОДА» використовуються типові документи, затверджені наказом Мінагрополітики України від 27.09.2007 р. № 701. [55]

До них належать:

- форма № ОЗСГ-1 «Акт приймання - передачі(внутрішнього переміщення) основних засобів;
- форма № ОЗСГ- 2 «Акт прийому-здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів»;
- форма №54 «Акт на приймання багаторічних насаджень і передачу їх в експлуатацію»;
- форма № ОЗСГ - 3 «Акт списання основних засобів»;
- форма ДБАСГ-3 «На списання довгострокових біологічних активів рослинництва (багаторічних насаджень).»;

- форма № ВЗСТ-5 «Акт на списання виробничого та господарського інвентарю»;

- форма № ОЗСТ-4 «Акт на списання автотранспортних засобів»;

- форма № ОЗСТ – 5 «Розрахунок нарахування амортизації основних засобів та інших необоротних активів»;

- форма № ОЗСТ – 6 «Відомість нарахування амортизації основних засобів та інших необоротних активів, які надійшли або вибули за 20__ р.»;

- форма № ОЗСТ- 7 «Зведена відомість нарахування амортизації основних засобів та інших необоротних активів за 20__ р.»;

- форма № ОЗСТ – 8 «Відомість нарахування амортизації основних засобів за методом, передбаченим податковим законодавством за квартал 20__р.»;

- форма ОЗСТ – 9 «Відомість розподілу витрат з утримання й експлуатації машинно-тракторного парку за 20__ р.».

Для оформлення зарахування до основних засобів, обліку ведення їх в експлуатацію застосовують «Акт приймання передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів (форма № ОЗСТ-1) (зразки форм наведені в

дод. Б.2). Приймання основних засобів та інших необоротних активів

оформлюється в одному примірникові на кожний окремий об'єкт комісією, яка призначається розпорядженням (наказом) керівника. Після оформлення разом з технічною документацією, паспортом та інструкціями акт передають

в бухгалтерію, де підписується головним бухгалтером та затверджується

керівником господарства. Прийняти декілька об'єктів одним актом можна у

тому разі, коли об'єкти однотипні, первісна вартість є однаковою та прийом відбувається в одному календарному місяці.[55] Заповнення у двох

примірниках вимагається у разі внутрішнього переміщення між різними

цехами та структурними підрозділами господарства, а також при безоплатній

передачі об'єкта. При продажу в Агрокомпанії даний акт заповнюється у трьох

примірниках: перші два залишаються на підприємстві, третій передається покупцю. Для ефективної організації документообороту щодо операцій з

Основними засобами, в господарстві мають бути розроблені необхідні схеми переміщення первинних документів у підрозділах. Схема переміщення Акту № ОЗСГ-1 в АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА» розроблена у табл. 2.9

Таблиця 2.9

Схема документообігу акту внутрішнього переміщення ОЗ

№ п/п	Тип операції	Виконання		
		Здавальницький цех	Відділ бухгалтерії	Цех приймання
1.	Складання акту			
2.	Рух інвентарної картки в картотеці аналітичного обліку	●		
3.	Відображення пересування в інвентарній картці	●	●	
4.	Відображення вибуття ОЗ в інвентарній картці		●	●
5.	Запис в інвентарному описі про переміщення об'єкта ОЗ			●

Для підтримки необоротних активів в робочому стані їх здають на ремонт або на технічне обстеження чи модернізацію. Дані види робіт відображаються в обліку та оформлюються Актом приймання-здачі відремонтованих об'єктів (форма ОЗСГ-2). В даному первинному документі відображають усі види ремонтних робіт, що були проведені, модернізацію, а також реконструкцію відповідних об'єктів. Усі зміни, що відбулися в характеристиках об'єкта у зв'язку з різними видами робіт зазначаються в технічному паспорті даного об'єкта ОЗ.[55] Даний первинний документ підписується працівником структурного підрозділу, який уповноважений приймати об'єкт та особою, яка здає цей об'єкт на ремонт. Даний документ складається в одному примірнику у випадках проведення відповідних заходів власними силами; у двох – якщо ремонтні роботи проводились сторонніми організаціями. Один примірник залишається в товаристві та подається до бухгалтерії, другий надається підрядчику[55]. Операції з ремонту необоротного активу АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА» зазначені в таблиці 2.10

Таблиця 2.10

Господарські операції з ремонту основного засобу ПРАТ
АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА»

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків обліку		Сума, грн
		Д-т	К-т	
	Господарським методом			
1.	Списана вартість запасних частин для ремонту культиватора АК-8,5	151	207	26738,0
2.	Нараховано заробітну плату механіку	151	661	12300,5
3.	Нараховано ЄСВ на заробітну плату	151	651	2706,11
4.	Відображено вартість доставки запчастин	151	631	1530,0
5.	Відображено суму ПДВ (до отримання зареєстрованої в ЄРПН податкової накладної)	644/1	631	306,0
6.	Відображено податковий кредит з ПДВ (отримано зареєстровану в ЄРПН податкову накладну)	641/ПДВ	644/1	306,0
7.	Сплачено вартість доставки	631	311	1836,0
8.	Відображено збільшення первісної вартості на суму здійснених витрат	104	151	43274,61

Поступово в процесі виробничо-господарської діяльності основні засоби повністю зношуються та потребують ліквідації. Тому необхідно постійно оновлювати склад основних засобів та інших необоротних активів для забезпечення безперервності діяльності та реалізації відповідних управлінських рішень. Витрати на вибуття (ліквідацію) необоротних активів в результаті зношення в ПРАТ АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА» фіксуються в Акті на списання (форма ОЗСГ-3). Заповнення документа відбувається призначеною головою правління комісією у двох екземплярах. Перший примірник передається до відділу бухгалтерії, другий екземпляр залишається у відповідальній особи, який слугує підставою для здачі запчастин, які залишилися після списання об'єкта , а також металобрухту та матеріалів. Для списання вантажного, легкового автомобілів, причепів застосовується «Акт на списання автотранспортних засобів» [6]. Даний акт також складається у двох примірниках, один з яких віддається матеріально-відповідальній особі та

на основі якого до складу передаються запчастини та металобрухт від списання даного автотранспортного засобу.

Операції з обліку вибуття необоротних активів в результаті реалізації та ліквідації основних засобів, здійснених в ПРАТ АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА», зазначені в таблиці 2.11

Таблиця 2.11
Господарські операції з вибуття основних засобів в ПРАТ АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА»

№	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків обліку	
		Д-т	К-т
Реалізація необоротного активу			
1.	Переведено транспортер ТСН-160А до складу необоротних активів	286	104
2.	Списано суму нарахованого зносу	131	104
3.	Відображено дохід від реалізації транспортера ТСН-160А	377	712
4.	Відображено податкове зобов'язання	712	641
5.	Списано залишкову вартість об'єкта продажу	972	104
6.	Списано на фінансовий результат затрати з реалізації необоротного активу	791	972
7.	Списано на фінансовий результат суму доходу від продажу	712	791
Ліквідація необоротного активу			
1.	Списано знос оприскувача ОП-2000	131	104
2.	Відображено залишкову вартість об'єкта, що ліквідується	976	104
3.	Відображено суму затрат з ліквідації оприскувача	976	661,651
4.	Оприбутковано матеріали від ліквідації	20	746
5.	Відображено суму ПДВ (оприскувач є виробничим основним засобом)	976	641

Інформація, що зазначається в первинних документах в операціях з надходження, внутрішнього переміщення, списання необоротних активів, є головним джерелом для аналітичного та синтетичного обліку.

Аналітичний облік необоротних активів слугує джерелом для додаткової інформації про кожен об'єкт обліку. Інвентарна картка є основою аналітики,

котра здатна забезпечити виконання усіх обліково-економічних завдань та організована у розрізі:

- інвентарного об'єкта, що забезпечує контроль руху, наявності та використання кожного об'єкта обліку;

- груп основних засобів для нарахування амортизації для цілей податкового обліку;

- по відділах експлуатації для збереження об'єктів;

- матеріально-відповідальних осіб для здійснення контролю (рис. 2.4).

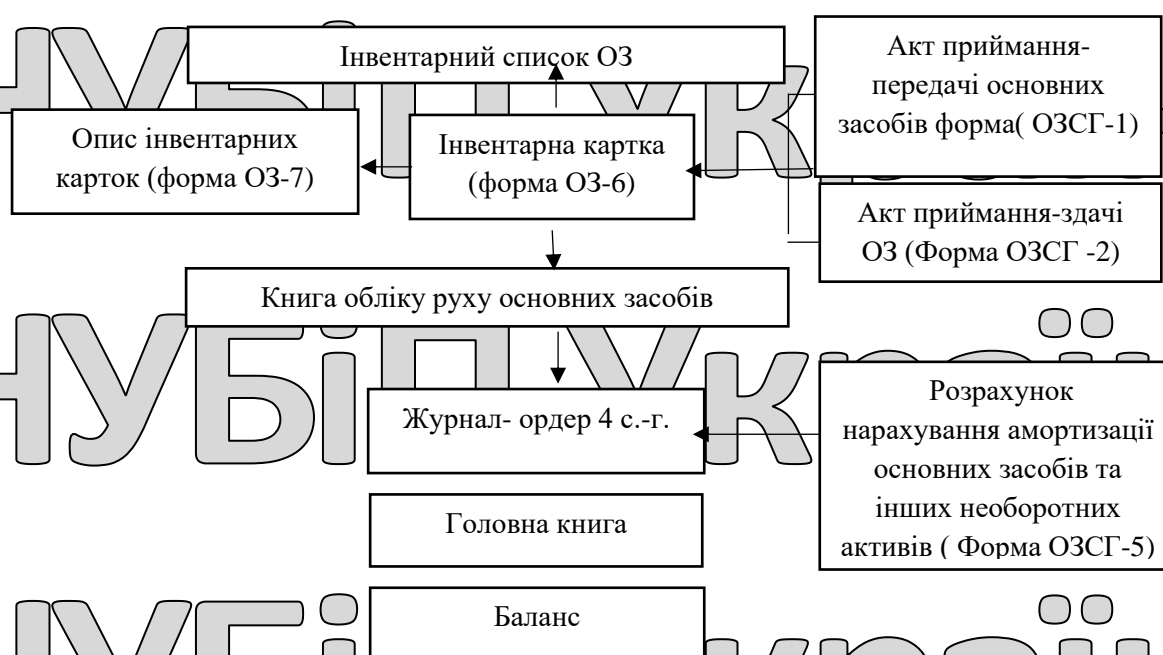

Рис. 2.4 Організація обліку основних засобів

Інвентарні картки служать своєрідним паспортом для основних засобів та інших необоротних активів (зразок форми наведено в дод. Б.3). В картках міститься загальна типова інформація про об'єкти, яка заноситься на основі первинних документів типових форм ОЗСГ-1, ОЗСГ-2, ОЗСГ-3, ОЗСГ-4, для устаткування, виробничого обладнання окрім типової інформації також містяться данні технічної документації, інструкцій, паспортів, креслень, моделі, заводського номера і т.д. В картці комірник або матеріально-відповідальна особа зазначає інвентарний номер об'єкта, технічні характеристики та технічні показники об'єкта. Протягом всього терміну

використання об'єкту до картки записують показники, що відображають зміни його характеристик, які сталися внаслідок модернізації, ремонту, реконструкції тощо та змінюють первісну вартість. Якщо ж дії над основними

засобами були значними, то додатково заводять нову картку, у якій відображують оновлені характеристики. Обидві картки зберігають разом. Всі інвентарні картки додаються до Опису інвентарних карток (форма ОЗ-7), які ведуться відповідно до синтетичного обліку у розрізі субрахунків. Після реєстрації, інвентарні картки додають до картотеки, де групують за місцем експлуатації. [6]. При вибутті об'єкта необоротних активів інвентарну картку

вилучають із картотеки та додають до первинних документів, якими оформлено операції з його списання або реалізації та зберігають разом з ними протягом трьох років.

Для належного облікового процесу кожному об'єкту необоротних активів присвоюють інвентарний номер. В Агрокомпанії даний номер складається з п'яти цифр, спираючись на номер бухгалтерського рахунку, на якому обліковується об'єкт. Інвентарні номери для основних засобів та інших необоротних активів є незмінними в період всього терміну використання об'єкта. Вони наносяться на жетони або фарбою на відповідний об'єкт.

Винятком є багаторічні насадження, земельні ділянки, капітальні витрати на поліпшення земель та інше нерухоме майно.

Для обліку необоротних активів згідно Плану рахунків застосовується 1 клас. Синтетичним рахунком для обліку основних засобів слугує 10 «Основні засоби», аналітичний облік має дев'ять субрахунків, в розрізі яких здійснюється обліковий процес.

В ПРАТ АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА» на субрахунку 101 «Земельні ділянки» ведеться облік земельних ділянок, які є власністю товариства в межах сіл Стара Некрасівка, Дунайське та острова на річці Дунай. Загальна площа земель складає 2991,68 га.

На субрахунку 103 «Будинки та споруди» Агрокомпанія обліковує центральний офіс, їдальню, зерносклади, ангари, центральний склад ПММ, майстерню по ремонту сільськогосподарської техніки та автогараж.

На субрахунку 104 «Машини та обладнання» товариство здійснює облік виробничого устаткування. До даної групи в товаристві входять: оприскувач самохідний, посівний комплекс, сівалки, бороши-мотигі, плуги, прищепи, лазерний планувальник землі, котли для опалювання, розкидач мінеральних добрив, лушпильник ЛДГ-10, жниварка ЖНС-7,4 для збирання соняшнику, транспортер ТСН-150А, трактор John Deere 8320R, трактор New Holland, культиватор АК-8,5, ваги стаціонарні автомобільні на 80 т, котли для опалювання на твердому паливі.

На субрахунку 105 «Транспортні засоби» господарство здійснює облік наявності та руху легкового та вантажного автомобілів (автомобіль Hyundai Santa Fe, УАЗ 3909-94, автомобіль REXTON, автомашини ВАЗ 21150).

На субрахунку 106 «Інструменти, прилади та інвентар» ведеться облік інструментів, приладів та інвентарю. В ПрАТ Агрокомпанія «Свобода» до даної категорії належать: GPS навігатор, вологомір, лічильник АСЕ-6000, сепаратор аеродинамічний.

На субрахунку 109 «Інші основні засоби» товариство обліковує основні засоби, які не входять до вищенаведених категорій.

Реєстрація в даних реєстрах відбувається в розрізі кожного підрозділу та групується відповідно до субрахунків. Реєстром для інвентарних карток слугує «Опис інвентарних карток» (форма ОЗ-7), який складається в одному примірнику для зберігання карток. Документ «Картка обліку руху основних засобів» використовується у ручному обліку та заповнюється на основі даних інвентарних карток та слугує підставою для заповнення звіту з руху основних засобів. Пооб'єктний облік здійснюється матеріально-відповідальною особою на місцях зберігання та експлуатації основних засобів у інвентарному списку основних засобів за формою № ОЗ-9.

Перед зарахуванням основних засобів на баланс усі понесені витрати на його створення або придбання відображаються на рахунку 15 «Капітальні інвестиції» та утворюють первісну вартість об'єкта. Облік капітальних інвестицій регулюється П(С)БО 7 та Методичними рекомендаціями з бухгалтерського обліку №561. Згідно даних методичних рекомендацій аналітичний облік капітальних інвестицій ведеться в розрізі затрат на відповідні роботи (витрати) окремо за об'єктами інвестицій. [65] Капітальні інвестиції відображаються в балансі підприємства у складі незавершених капітальних інвестицій та відображають вартість на будівництво, реконструкцію та поліпшення в необоротні активи, що збільшують первісну вартість об'єктів. Підсумок кредитового обороту по рахунку 15 із відомості 4,8 с. г. розносять в Журнал-ордер № 4 Б с. г. [6] На початку 2020 року Агрокомпанія мала незавершене будівництво ангарів № 6 та 7 на острові Малий. Розмір даних інвестицій склав 2159100 тис. грн.

Основні господарські операції з оприбуткування основних засобів в ПРАТ АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА» наведені в табл. 2.12

Таблиця 2.12

Господарські операції з оприбуткування основного засобу

№	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків обліку		Сума, грн
		Д-т	К-т	
1.	Придбано лушильник дисковий Qualidisc	152	631	1373800
2.	Відображено суму податкового кредиту	644	631	274760
3.	Відображено вартість послуг сторонньої організації з транспортування лушильника з ПДВ	152	685	3280,0
4.	Відображено податковий кредит	641	685	546,7
5.	Відображено затрати на обкатку лушильника:	152	203	1360
	- вартість палива	152	661,651	2070
	- заробітна плата з відрахуваннями на соціальні заходи трактористу, який здійснив обкатку			
6.	Віднесено на збільшення первісної вартості витрати на реєстрацію	152	377	1045,0
7.	Введено в експлуатацію трактор	104	152	1381555

Також ПРАТ АГРОКОМПАНІЯ «СВОБОДА» здійснює облік довгострокових фінансових інвестицій, які обліковуються за справедливою вартістю. Облік фінансових інвестицій регламентовано П(С)БО 12 «Фінансові інвестиції» та відповідно до Плану рахунків обліковується на 14 рахунку.

Агрокомпанія 15% володіння акціями ПРАТ «ІЗМАЇЛ НАВАСКО» та складає 20500 грн.

Нарахування амортизації є важливою складовою обліку витрат на виробництво, розмір якої впливає на фінансово-економічні показники діяльності господарства та основним джерелом капітальних

вкладень. [60] Облік зносу (амортизації) ведеться на рахунку 13 «Знос (амортизація) необоротних активів» і має п'ять субрахунків. Згідно Рекомендацій Міністерства аграрної політики від 04.06.2009 р. №390 для

нарахування амортизації необоротних активів складають розрахунок (відомість 4.4 с.-г.) нарахування амортизації основних засобів та інших необоротних активів за прямолінійним методом на початок року. Розрахунок використовують для визначення річної і місячної суми амортизації на 1 січня.

Необоротні активи групують за групами та видами об'єктів, а також передбачають розподіл амортизації за об'єктами обліку. Нараховану суму амортизації заносять до відомості 4.6 с.-г. відповідно до субрахунку основних засобів. [5] В даній відомості зазначають суму зносу за минулий місяць, а також вносять корективи щодо прибулих та вибулих об'єктів. У поточному

місяці сума амортизації зазначається з урахуванням внесених корективів : додається сума зносу по прибулим та віднімаються амортизаційні нарахування щодо вибулих об'єктах обліку. Дана відомість складається щомісяця з відповідним кореспондуючим дебетовим рахунком. В автоматизованому

обліку процес нарахування амортизації значно простіший. Так, на платформі 1С: Бухгалтерія нарахування зносу відбувається позначенням позначки «Закриття місяця» в меню «Регламентні операції». Кореспонденція рахунків з обліку амортизації на підприємстві зазначена в табл. 2.13

НУБІП України

Таблиця 2.13
Господарські операції з обліку амортизації основних засобів ПРАТ АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА»

№	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Д-т	К-т
1.	Нараховано знос на трактор John Deere 8320R	231	131
2.	Списано суму накопиченого зносу	131	23

Ступінь зношення основних засобів в ПРАТ АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА» представлено в таблиці 2.14

НУБІП України

Таблиця 2.14
Ступінь зношеності основних засобів ПРАТ АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА» за 2020 рік

Найменування основних засобів	Первісна вартість, тис. грн	Сума зносу тис. грн	Середній ступінь зношення, %
Будинки, споруди та передавальні пристрої	21659,5	10411,0	48,1
Машини та обладнання	49283,0	18766,0	38,1
Транспортні засоби	1877,0	1094,3	58,3
інші основні засоби	547,9	307,2	56,1

Аналізуючи таблицю, можна зробити висновки, що ступінь зносу основних засобів в господарстві є високим. Даний факт негативно впливає на збільшення витрат виробництва, що веде до збільшення собівартості продукції господарства.

Синтетичний облік об'єктів основних засобів здійснюється у журналі-ордері №4 с-г, який складається на підставі первинної документації та зведених реєстрів обліку, де зазначається назва об'єкта, який поступив на підприємство або вибув, його первісна вартість, накопичений знос, а також залишкову вартість. Наприкінці звітного року інформація по інвентарних картках та картках обліку систематизується і використовується для складання приміток до річної фінансової звітності безпосередньо заповненням першого

та другого розділів. Згідно до податкового законодавства п.п.138.3.3 мінімальними строками використання основних засобів є наступні (табл.2.15)

Таблиця 2.15

Мінімальні строки використання основних засобів

Група необоротних активів	Строк експлуатації (років)
- земельні ділянки	не обмежено
капітальні витрати на поліпшення земель	15
будівлі	20
споруди	15
передавальні пристрої	10
машини та обладнання:	5
транспортні засоби	5
інструменти, прилади та інвентар	4
тварини	6
багаторічні насадження	10
інші основні засоби	12

2.3. Облік витрат на ремонт та модернізацію необоротних активів в

сільському господарстві

Важливим розділом обліку основних засобів та інших необоротних активів є витрати на ремонт, модернізацію та поліпшення об'єктів. Основні

нормативно-правові документи, що регулюють дане питання, це :

- П(С)БО 7 «Основні засоби»;
- П(С)БО 16 «Втрати»;
- Методичні рекомендації з обліку основних засобів від 30.09.2003 року

№ 561;

- Податковий кодекс України.

Для встановлення напрямку витрат на модернізацію, поліпшення, ремонт або реконструкцію, необхідно класифікувати їх за ознакою впливу на первісний розмір економічних вигід, очікуваних від корисного використання

ОЗ.

На сьогоднішній день існує багато визначень терміну модернізація. Так, С. Петров тлумачить дане поняття як « удосконалення діючих машин та механізмів з метою наданням їх властивостей, що відповідають сучасним

вимогам техніки і технології виробництва й збільшують продуктивність діючого устаткування»[48]. Сформувавши поняття модернізація можна наступним чином- це вдосконалення в рамках сучасного наукового прогресу

необоротних активів, що веде до поліпшення управління розвитком виробничого потенціалу підприємства, а також підвищення економічних показників для задоволення потреб та технічних умов використання.

Модернізація та реконструкція об'єктів дослідження в сільському господарстві забезпечить підвищення рентабельності аграрних підприємств.

Проблематичними залишаються питання щодо неспроможності підприємство до значних капітальних вкладень, відсутність підтримки з боку держави, значні інфляційні процеси, здороження послуг сторонніх організацій, а також відсутність вітчизняного устаткування та обладнання, яке мало б відповідати усім технічним вимогам.

Щодо визначення поняття ремонту, в вищенаведених правових документах не розкрито. Трактуючи даний термін мистись у положенні «Про технічне обслуговування і ремонт дорожніх транспортних засобів автомобільного транспорту» № 102 від 30.03.1998р.», в якому йдеться, що «ремонт - це комплекс операцій щодо відновлення справності або роботоздатності виробів та відновлення ресурсів виробів чи їх складових частин».

Класифікація за видами ремонтних робіт основних засобів та інших необоротних матеріальних активів відображено на рис.2.5.

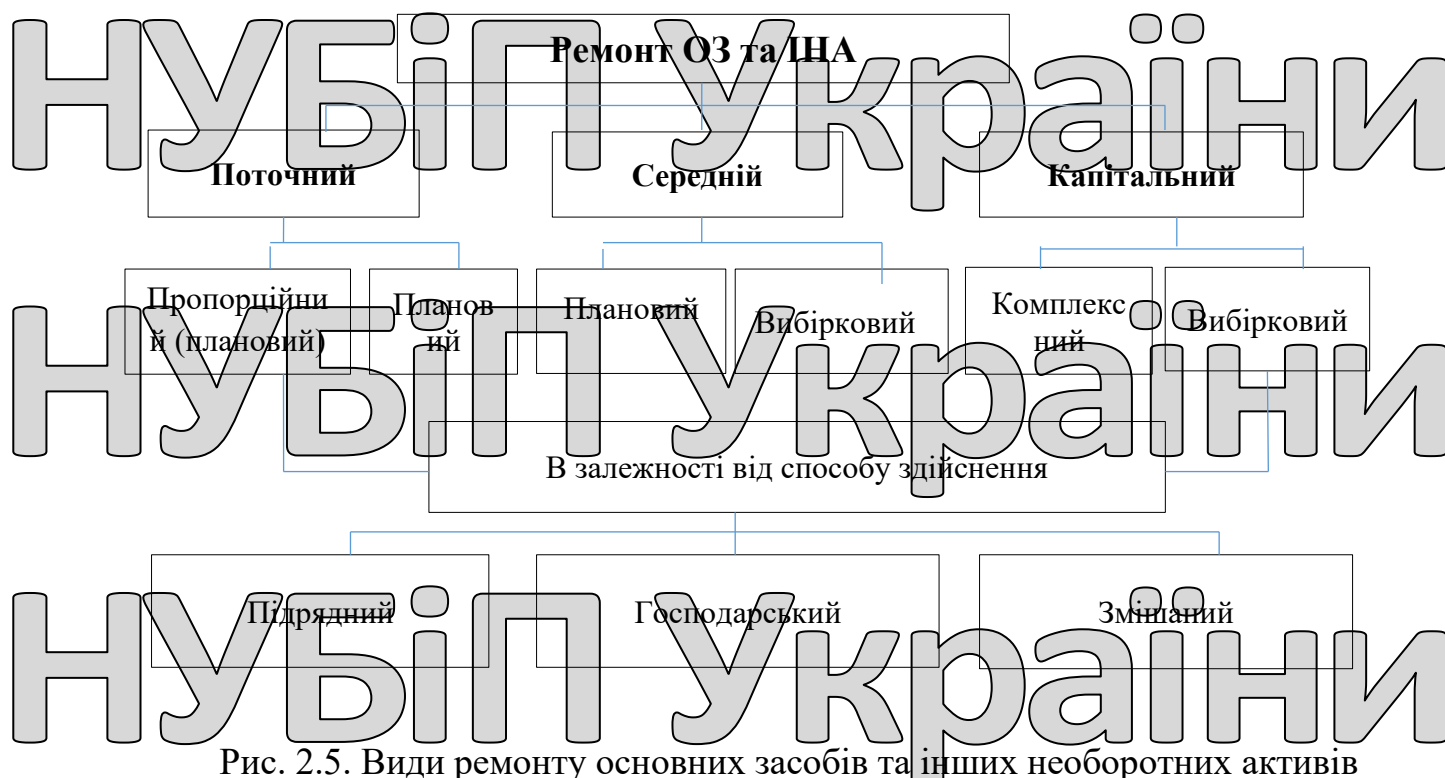

Рис. 2.5. Види ремонту основних засобів та інших необоротних активів

Ремонтом визначається комплекс робіт щодо підтримання основних засобів в робочому стані протягом усього періоду експлуатації. В залежності від впливу на відтворення та оновлення об'єктів обліку ремонт поділяється на поточний, середній та капітальний. Основні ознаки даних видів ремонту описано в таблиці 2.16.

Таблиця 2.16

Вид ремонту	Характеристика
Поточний ремонт	Необхідний для усунення дрібних неполадок, ушкоджень, заміни окремих деталей, а також слугує як профілактика попередньому фізичному зносу. Поточні ремонти ОЗ та ІМА здійснюються з незначними проміжками часу, до одного року, і дають можливість постійно підтримувати їх в робочому стані.
Середній ремонт	Здійснюється для виробничого устаткування та обладнання, цехового транспорту та інструментів і приладів із складу основних виробничих засобів з періодом більше одного року і пов'язані із значними витратами на їх проведення.
Капітальний ремонт	Капітальний ремонт веде до оновлення об'єктів та на відміну від поточного та середнього є складнішим за обсягами робіт, також потребує значних одноразових витрат. Періодичність такого ремонту складає один раз на п'ять-сім років.

Організація проведення ремонтних робіт залежить від наступних чинників: рис. 2.6

Рис. 2.6 Показники організації проведення ремонтних робіт

Важливою складовою в обліку ремонту, модернізації та поліпшення ОЗ

є розподіл витрат на поточні, які формують собівартість продукції та витрати, які відносяться до балансової вартості необоротних активів.

Бухгалтерський облік витрат на поліпшення та ремонт ОЗ регулюється п. 14,15 П(С)БО 7, відповідно до якого «первісна вартість основних засобів збільшується на суму витрат, пов'язаних з поліпшенням об'єкта (модернізацією, модифікацією, добуванням, реконструкцією, тощо), що приводить до збільшення майбутніх економічних вигод, первісно очікуваних від використання об'єкта».

Отже, витрати в бухгалтерському обліку на поліпшення та ремонт ОЗ та

ІНМА є вид робіт, від якого залежить куди необхідно відносити витрати.

Поліпшення об'єкта (модернізація, реконструкція, добування тощо) веде до збільшення первісної вартості основного засобу. Витрати з проведення ремонтних робіт (як капітальних, так і середніх, поточних), технічного обслуговування відносяться до витрат поточного періоду (рис.2.7).

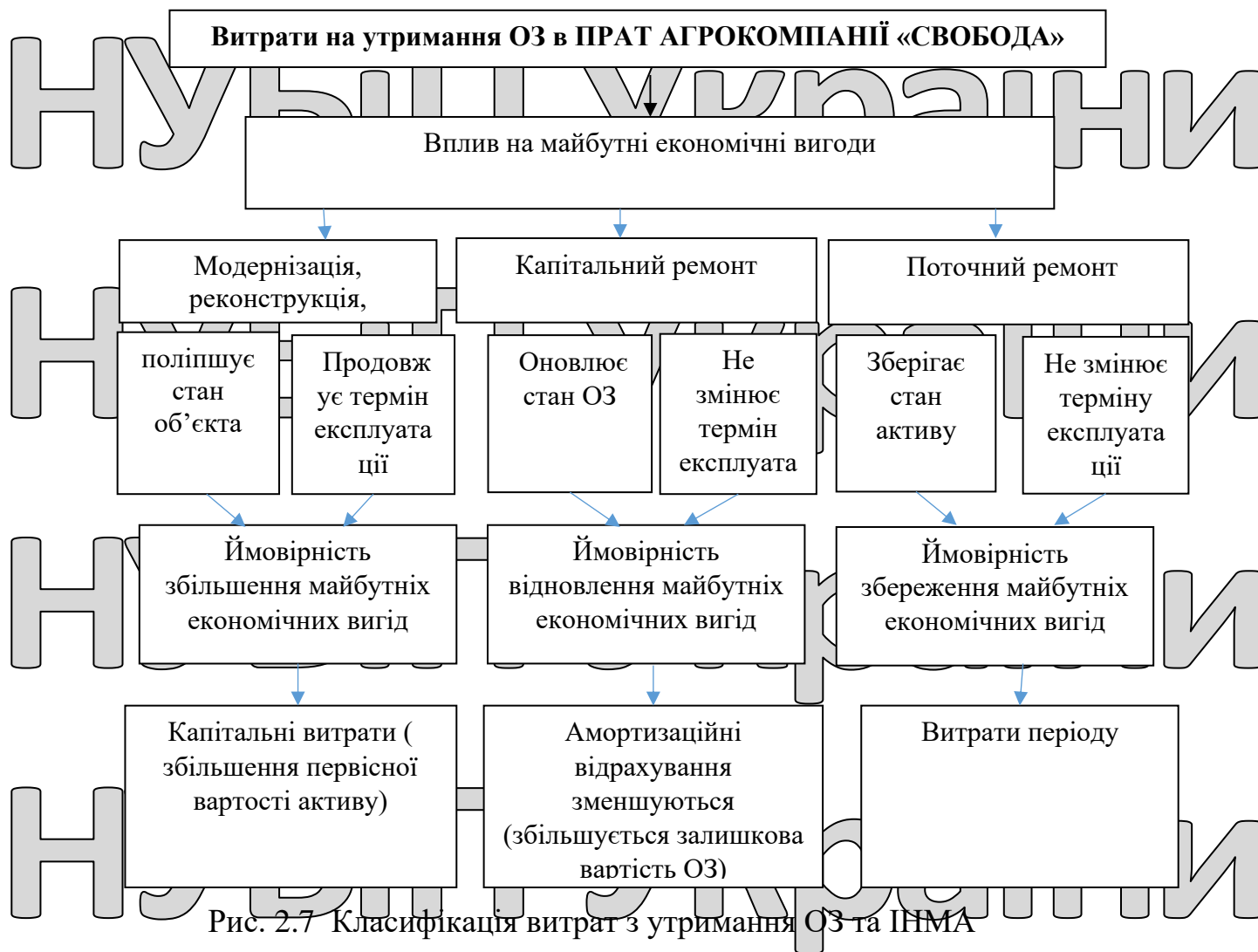

Рис. 2.7 Класифікація витрат з утримання ОЗ та ІНМА

В ПРАТ АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА» усі види ремонтних робіт проводяться господарським методом. На підприємстві сформовано ремонтну майстерню для проведення поточних, середніх та капітальних ремонтів сільськогосподарської техніки. За таким способом створено необхідну бригаду, яка складається з старшого механіка та двох слюсарів-ремонтників.

На підприємстві сформовано річний бюджет витрат на ремонти з поступовим щомісячним фінансуванням середніх та поточних ремонтних робіт. Документальне забезпечення з облік ремонтних робіт основних засобів та інших необоротних активів ПРАТ АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА» відображено на рис. 2.8

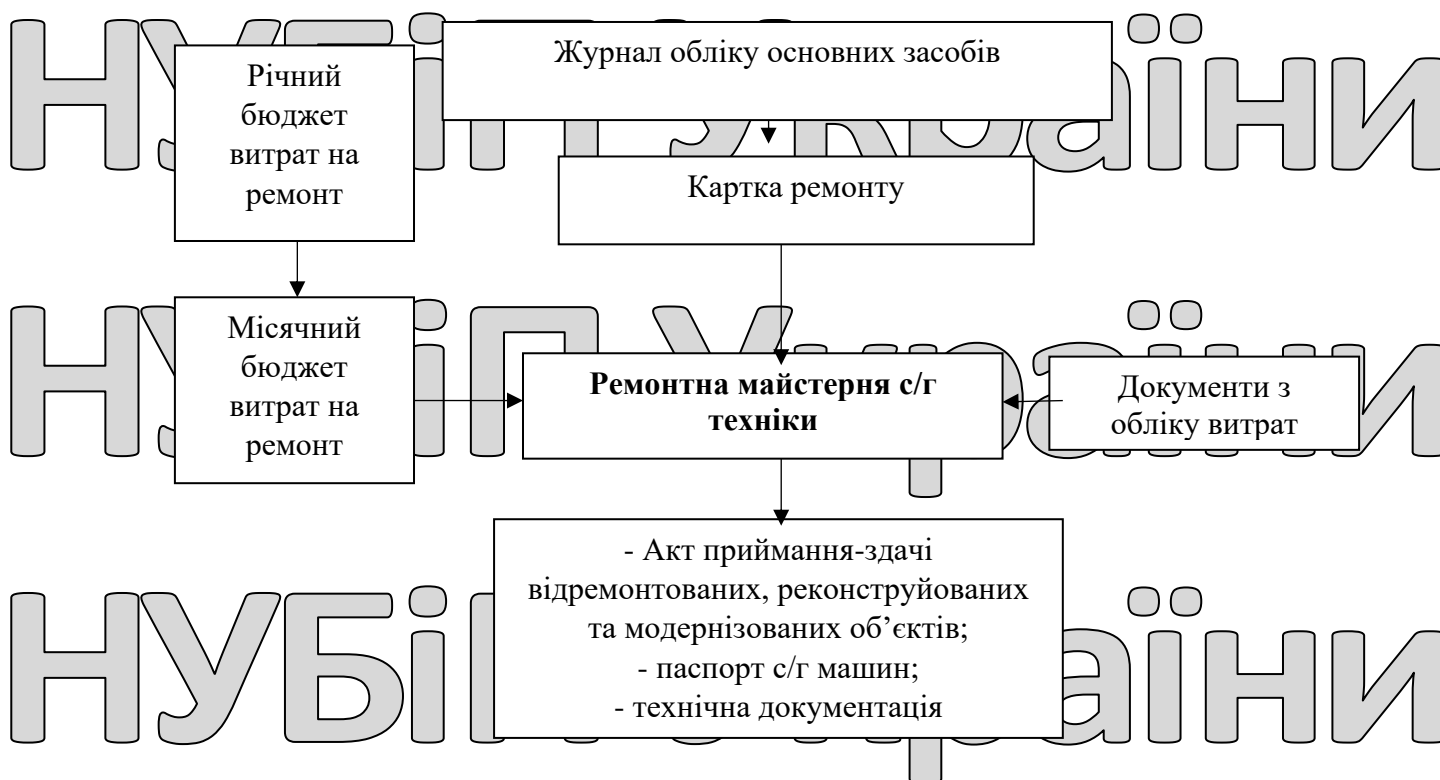

Рис. 2.8 Інформаційне забезпечення проведення ремонтних робіт в

СПРАТ АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА»

2.4. Інвентаризація необоротних активів та відображення її результатів в обліку

Проведення інвентаризації основних засобів та інших необоротних активів є обов'язком підприємства, зокрема перед складанням річної фінансової звітності з метою забезпечення достовірності її показників.

Інвентаризувати необоротні активи згідно з п. 10 розд. I Положення № 879 підприємство має в період з 1 жовтня по 31 грудня звітного року.

Порядок проведення інвентаризації об'єктів необоротних активів розкрито в розд. III Положення № 879.

До початку інвентаризації перевіряються:

- наявність і стан технічних паспортів та іншої необхідної технічної документації на ОЗ та ІНМА;
- наявність документів на основні засоби, що здані чи прийняті підприємством в оренду, на зберігання, у тимчасове користування. [54].

У разі виявлення розбіжностей і неточностей у таких документах вносяться відповідні виправлення й уточнення (п. 1 розд. III Положення № 879).

Перед проведенням інвентаризації матеріально відповідальні особи надають у письмовій формі розписки про те, що:

- всі прибуткові та видаткові документи на активи здано до бухгалтерії;
- всі цінності, що надійшли під їх відповідальність, оприбутковано, а ті, що вибули, списано.[54]

Таку розписку включено до заголовної частини інвентаризаційного опису.

При формуванні робочої інвентаризаційної комісії мають бути включені представники апарату управління, бухгалтерського відділу та компетентні працівники (технологи, агрономи, механіки, економісти) [54]. Матеріально-відповідальні особи на зберіганні яких налічується конкретний об'єкт інвентаризації, не включається до складу робочої інвентаризаційної комісії. Фактична інформація по об'єктах перевірки заповнюється в Інвентаризаційному описі. Для обліку інвентаризації документ можна створити самостійно, зазначивши основні реквізити типової форми.

Після оформлення інвентаризаційні описи передаються до бухгалтерії, де на виявлені нестачі та надлишки складають звіряльну відомість. На її підставі відображають інвентаризаційні різниці в обліку підприємства.

Результати проведеної інвентаризації відображаються в обліку та фінзвітності у тому звітному періоді, в якому було проведено перевірку. Необоротні активи, які не були взяті на баланс у попередньому звітному періоді оприбутковують зі збільшенням доходів майбутніх періодів.

Платникам, дохід яких більше ніж 20 млн. грн., за підсумками року необхідно:

- збільшити фінансовий результат до оподаткування на суму амортизації, нарахованої за правилами бухгалтерського обліку (п. 138.1 ПКУ);

зменшити фінансовий результат на суму амортизації, розрахованої за податковими правилами (п. 138.2 ПКУ) з урахуванням строків давності в 1095 днів (п. 102.1 ПКУ). Суми донарахованої амортизації за минулі звітні періоди в декларації з податку на прибуток зазначаються як виправлення помилки.[40]

Лишки основних засобів та інших необоротних матеріальних активів, які згідно документів були отримані безоплатно, обліковуються наступним чином: збільшується сума додаткового капіталу, яка дорівнює справедливій вартості об'єкта. Безоплатно отримані об'єкти підлягають амортизації аналогічно об'єктам, які було придбано за плату. З одночасним нарахуванням зносу слід також визнати дохід, який буде пропорційним сумі нарахованої амортизації. Дохід відображають за кредитом на субрахунок 745 «Дохід від безоплатно одержаних активів» та дебетовим рахунком 424 «Безоплатно одержані необоротні активи».

Знайдені у ході інвентаризації об'єкти, на які відсутні документи, оцінюються за справедливою вартістю згідно п.п.1.5 Положення № 879 та оприбутковуються зі збільшення доходів майбутніх періодів. При цьому дебетують рахунок 10 відповідно з кредитом рахунку 69 «Доходи майбутніх періодів». Сума нарахованого доходу буде пропорційна сумі амортизації, нарахованій у звітному періоді і відобразатиметься за дебетом рахунку 69 в кореспонденції з кредитовим рахунком 746.

Нестачі основних засобів можуть бути виявлені при різних обставинах: крадіжки, псування, помилки у відображенні вибуття активів, руйнація об'єктів та ін.

Нестачу основних засобів, виявлену під час проведення інвентаризації, можна віднести до випадків, що не зумовлюють нарахування податкових зобов'язань з ПДВ згідно з п. 189.9 ПКУ, оскільки така недостача виникла без згоди платника та буде підтверджена інвентаризаційними документами.

Підприємство, яке є платником ПДВ має право включити до складу податкового кредиту суми ПДВ, сплачені (нараховані) у зв'язку із придбанням

об'єкта основного засобу, що оприбутковується за результатами інвентаризації. Основною умовою при цьому, звісно, є наявність податкової накладної, яка складена та зареєстрована в Єдиному реєстрі податкових накладних.[40]

Понесені нестачі обліковують за дебетом позабалансового субрахунку 072 «Невідшкодовані нестачі і витрати від лісування цінностей» та після встановлення винних осіб, списують суму понесеного збитку за кредитом 072. Суму збитку, що підлягає відшкодуванню винною особою дебетують на субрахунку 375 в кореспонденції з субрахунком 746.

Висновок до 2 розділу

1. В розділі було проведено аналіз основних показників діяльності підприємства, зокрема проаналізовано розмір підприємства та структуру виручки, показники фінансової незалежності, ліквідності.

2. Розглянуто основні складові обліку надходження, внутрішнього переміщення та вибуття необоротних активів, забезпеченість операцій відповідними первинними документами.

3. Визначено основні складові обліку витрат на ремонт, модернізацію, поліпшення необоротних активів. Виявлено основні розбіжності в поняттях «поліпшення» та «ремонт». Описано основні етапи проведення інвентаризації для різних груп необоротних активів.

РОЗДІЛ 3

НАУБІП України

АНАЛІЗ НАЯВНОСТІ ТА ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ

3.1 Методичні прийоми і організація аналізу необоротних активів

За допомогою економічного аналізу проводиться оцінка забезпеченості основних засобів та інших необоротних матеріальних активів, а також для вияву напрямів підвищення ефективного використання об'єктів, що є необхідним для технічного розвитку підприємства. Завданнями перед аналізом постають наступні:

- визначення рівня забезпеченості підприємства в цілому та по структурним підрозділам засобами праці та потужність їх використання;

- визначення основних складових, що сприяли змінам у рівні;

- встановлення впливу використання основними засобами на обсяги виробництва продукції;

- виявити ступінь потужності використання техніки та обладнання;

- визначення факторів, які впливають на ефективність роботи основних засобів та інших необоротних матеріальних активів;

- виявлення резервів підвищення ефективності та потужності використання необоротних активів. [60]

Проведення аналізу необоротних активів формується за такими етапами:

рис. 3.1

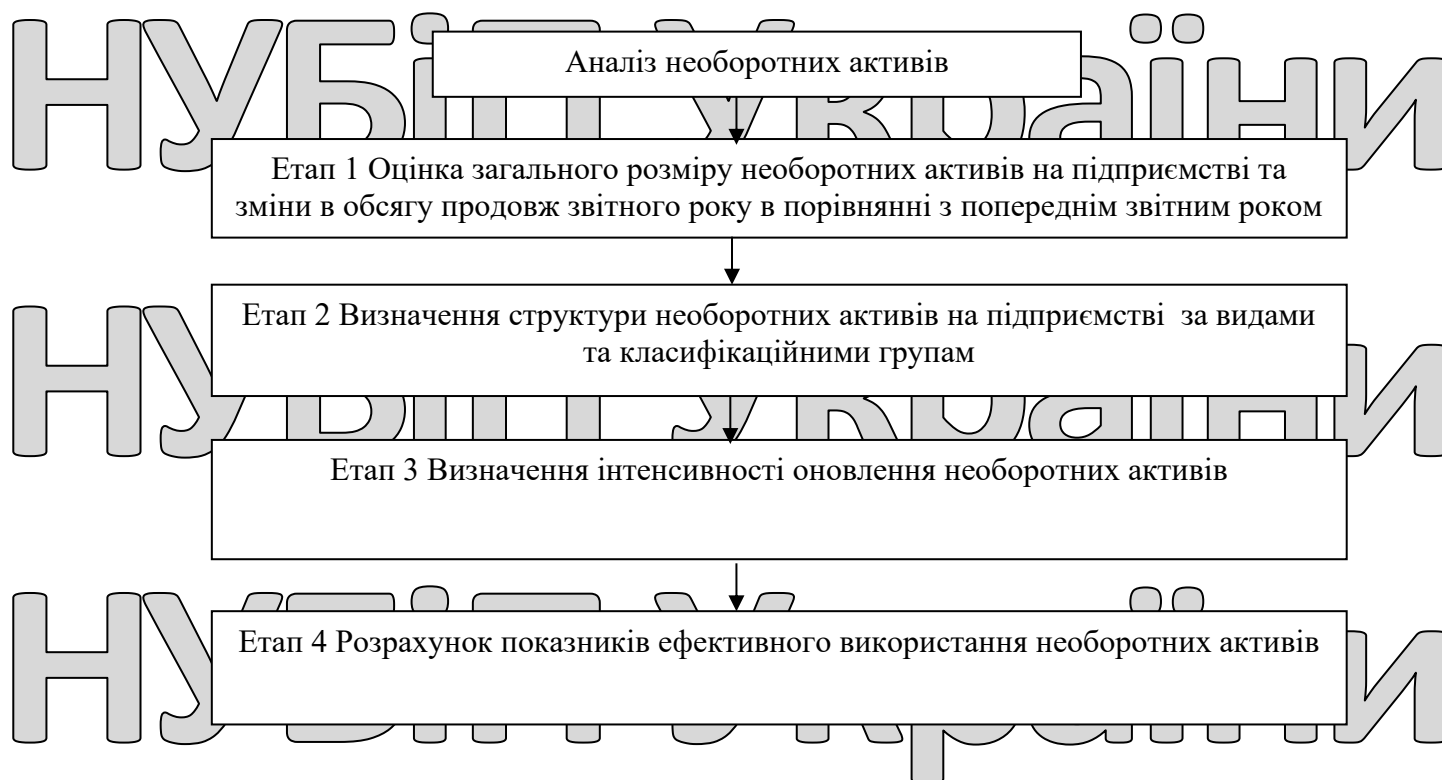

Рис. 3.1 Етапи аналізу необоротних активів

Здійснення аналізу в ПРАТ АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА» проводиться за допомогою методів, яку дають чітку аналітику здійсненому аналізу. До них відносяться: економіко-логічні методи, які є частиною детермінованого факторного аналізу. Вони дозволяють давати числову характеристику досліджуємо об'єкта, визначити розмір, динаміку та виявити причинно-наслідкові зв'язки між аналітичними даними та вплив окремих факторів на об'єкт дослідження. В магістерській роботі по аналізу основних засобів в ПРАТ АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА» буде проведено факторний аналіз капіталовіддачі та капіталорентабельності, а також побудовано економетричну лінійну однофакторну модель впливу вартості основних засобів на рівень доходу в підприємстві. Проведення аналізу відбудеться з застосуванням методів статистики, а саме обчислення коефіцієнтів технічного стану, індексів та інших відносних величин, застосування мають й економічні та математичні методи: кореляційні й регресійні моделі

3.2. Аналіз наявності, руху та дотримання умов збереження необоротних активів

Проведення аналізу наявності ОЗ та ІНМА в ПРАТ АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА» відбувається у декілька етапів :

I етап – оцінка забезпеченості підприємства необоротними активами, а також змін у їх складі на кінець звітного періоду;

II етап – оцінка технічних показників активної і пасивної частки в складі необоротних активів;

III етап – проведено аналіз руху основних засобів на підприємстві.

На основі складу основних засобів оцінюють їх структуру окрему вагу об'єктів у групі. На основі аналізу структури можна виявити динаміку і структурні зрушення, які відбулися у складі необоротних активів за аналізований період. Так, за даними ПРАТ АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА» за 2019-2020 роки дамо оцінку забезпеченості товариства майном (табл. 3.1).

Таблиця 3.1
Аналіз забезпеченості ПРАТ АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА» основними засобами, 2019-2020 рр.

Показники	2019 рік	2020 рік	Темп росту, %
Середньорічна вартість ОЗ, тис. грн	55231,95	59648,60	108,00
Середньорічна вартість активної частки основних засобів, тис. грн	27449,70	30115,60	109,71
Середньооблікова кількість працівників, осіб	59	48	81,36
Капіталоозброєність праці одного працюючого, тис. грн	936,13	1242,68	132,75
Технічна озброєність праці одного працівника, тис. грн	465,25	627,41	134,85

Аналіз забезпеченості основними засобами показує зростання капіталоозброєності одного працівника та технічної озброєності одного робітника на 32,75 % та 34,85% відповідно. Такі показники свідчать про забезпеченість емітента основними засобами у тому числі і активними засобами. Важливим в даному аналізі є випередження зростання показника

технічної озброєності, що обумовлює ефективність використання основних засобів.

Виробничі можливості ПРАТ АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА»

характеризує структура активної і пасивної частки основних засобів. До

активної частини відносяться технічні прилади, обладнання,

сільськогосподарська техніка; до пасивної частки відносяться будинки,

передавальні пристрої, споруди, а також транспорт. Зростання питомої ваги

активної частини є позитивним явищем, яке веде до збільшення виробничої

потужності.

В таблиці 3.2 наведено склад та структуру основних засобів ПРАТ АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА».

Таблиця 3.2

Аналіз обсягу та структури основних засобів ПРАТ АГРОКОМПАНІЇ

«СВОБОДА», 2019-2020 рр.

Назва показника	2019 рік		2020 рік		2020 р. до 2019 р.	
	Сума, тис. грн	Частка, %	Сума тис. грн.	Частка, %	абсолютне відхилення, тис. грн	відносне відхилення, %
Основні засоби-всього	40811,1	100	42789,20	100	+1978,10	+4,85
Будівлі та споруди	11850,2	29,04	11248,50	26,29	-601,70	-5,08
Машини та обладнання	28073,5	68,79	30517,00	71,32	+2443,50	+8,70
Транспортні засоби	857,7	2,10	783,00	1,83	-74,70	-8,71
Інші	29,7	0,07	240,70	0,56	+211,00	+710,44

За результатами аналізу відбулося збільшення основних засобів на 1978,1 тис грн, що складає 4,85 процентних пунктів. Ріст відбувся за рахунок придбання підприємством машин та обладнання на суму 6108 тис. грн, а також

інших основних засобів на 251,2 тис. грн. На підприємстві до активної частини

відносяться машини та обладнання, устаткування та транспортні засоби. Усі

інші основні засоби в товаристві складають пасивну частку.

Про співвідношення активної та пасивної частки основних засобів в ПРАТ АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА» можна зробити висновок з нижченаведених даних (табл. 3.3).

Таблиці 3.3

Аналіз обсягу активної та пасивної частки основних засобів підприємства, 2019-2020 рр.

Показник	2019 рік		2020 рік		Відхилення (+,-)	
	сума, тис. грн	у %	сума, тис. грн	у %	сума, тис. грн	у %
Виробничі основні засоби-всього, в т. ч:	40811,10	100	42789,20	100	+1978,10	104,85
активна частина	28931,20	70,89	31300,00	73,15	+2368,80	108,19
пасивна частина	11879,90	29,11	11489,20	26,85	-390,70	-96,71

За даними таблиці 3.3 простежується тенденцію до значного збільшення активної частки над пасивною. За 2020 рік частина активних ОЗ збільшилась на 2368,8 тис. грн, що становить +8,19%. Такі зміни є позитивними і свідчать про збільшення потужності виробничих активів, що безумовно, є розвитком виробничого потенціалу ПРАТ АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА».

Показники технічного стану здатні оцінити наявність необоротних активів та охарактеризувати ступінь оновлення останніх. Дані показники відображаються у формі коефіцієнтів: коефіцієнт зносу та коефіцієнт придатності.

За весь період експлуатації об'єкти необоротних активів поступово зношуються. Знос поділяється на фізичний та моральний. Фізична зношеність характеризує ненадежний технічний стан об'єкта, фізична дисфункціональність внаслідок використання у виробництві, а також внаслідок надзвичайних обставин і в період бездіяльності під впливом природних умов. Ознакою морального зносу є передчасне старіння необоротного активу внаслідок науково-технічного прогресу. [Одеський] Коефіцієнт зносу характеризує рівень зношеності необоротних активів, а його аналіз у динаміці дає змогу спостерігати ефективність їх відтворення.

Оптимальне значення даного показника – менше 0,5, а тенденція до зменшення свідчить про оновлення основних засобів (3.1)

$$K_{zn} = \frac{Зн}{ОЗ_{п}} \quad (3.1)$$

де, K_{zn} - коефіцієнт зносу;

$Зн$ - накопичений знос основних засобів від початку експлуатації;

$ОЗ_{п}$ - первісна вартість основних засобів у звітному періоді.

Коефіцієнт придатності характеризує частку основних засобів, придатну для використання в процесі основної діяльності підприємства і розраховується за формулою (3.2):

$$K_{пр} = \frac{ОЗ_з}{ОЗ_{п}} = 1 - K_{zn} \quad (3.2)$$

де, $K_{пр}$ - коефіцієнт придатності;

$ОЗ_з$ - залишкова вартість основних засобів;

$ОЗ_{п}$ - первісна вартість основних засобів у звітному періоді.

Розрахунок зазначених показників в ПРАТ АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА» проводиться за 2018-2020 роки (табл.3.4)

Таблиця 3.4

Аналіз технічного стану основних засобів в ПРАТ АГРОКОМПАНІЇ

«СВОБОДА», 2018 – 2020 рр.

Показник	2018 рік		2019 рік		2020 рік		Відхилення (+/-)			
	на початок періоду	на кінець періоду	на початок періоду	на кінець періоду	на початок періоду	на кінець періоду	2018 рік	2019 рік	2020 рік	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Первісна вартість основних засобів, тис. грн	39621,0	50368,1	50368,1	67008,2	67008,2	73367,40	10747,10	16640,10	6359,20	
Накопичений знос основних засобів, тис. грн	15009,4	18871,2	18871,2	26197,1	26197,1	30578,20	3861,80	7325,90	4381,10	

Продовження таблиці 3.4

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Балістична вартість основних засобів, тис. грн	24611,6	31496,9	31496,9	40811,1	40811,10	42789,20	6885,30	9314,20	1978,10
Коефіцієнт зносу	0,38	0,37	0,37	0,39	0,39	0,42	0,01	0,02	0,03
Коефіцієнт придатності	0,62	0,63	0,63	0,61	0,61	0,58	0,01	-0,02	-0,03

Аналіз розрахованих показників дає можливість зробити наступні висновки. Зношуваність основних засобів поступово зростає. Так, у 2020 році сума накопиченої амортизації зросла на 4381,10 тис. грн, у 2019 році цей показник збільшився на тис. 7325,90 грн. Зі збільшення рівня зношуваності зростає тенденція до зменшення коефіцієнта придатності, що говорить про та потребу у фінансових вкладення, оновлення виробничих засобів, здійснення ремонту та модернізації (рис. 3.2).

Рис. 3.2. Динаміка зносу основних засобів ПРАТ АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА» за 2018-2020 роки

Для аналізу коефіцієнта зносу необхідно враховувати метод нарахування амортизації, темп оновлення основних засобів та інших необоротних активів, а також введення в експлуатацію об'єктів та заходів з модернізації основних засобів.

Аналіз руху основних засобів характеризується здатність оновлення і запровадження сучасної техніки та вибуття фізично та морально зношеного обладнання та сільськогосподарських машин. Інтенсивність введення і

вибуття основних засобів характеризують коефіцієнти оновлення та вибуття, зазначені в таблиці 3.5.

Таблиця 3.5

Показники руху основних засобів в ПАТ АГРОКОМПАНІЇ

«СВОБОДА», 2018-2020 рр.

Показник	2018	2019	2020	2020 у % до 2018 р.
Вартість основних засобів на початок року, тис. грн	39621,0	50368,1	67008,20	169,12
Вартість введених основних засобів тис. грн	11290,8	16640,1	16640,10	147,38
Вартість виведених ОЗ, тис. грн	543,7	-	0	0
Вартість основних засобів на кінець періоду, тис. грн.	31496,9	40811,1	73367,40	232,94
Розрахункові показники:				
коефіцієнт оновлення	0,36	0,41	0,23	63,27
коефіцієнт вибуття	0,01	0	0	0
коефіцієнт приросту	0,34	0,41	0,23	66,47

Порівнюючи показники руху основних засобів за останні три роки, бачимо тенденцію до зниження коефіцієнта оновлення (рис.3.3): станом на 2020 рік цей показник знизився порівняно з 2018 роком на 36,73%, також відбувається зниження коефіцієнта приросту: у 2020 році показник зменшився на 33,53% і склав 0,23. Такі дані говорять про те, що підприємство повільно оновлює склад основних засобів через низький рівень фінансування та неспроможність власними силами здійснювати придбання або виготовлення необхідного устаткування та техніки за власний рахунок.

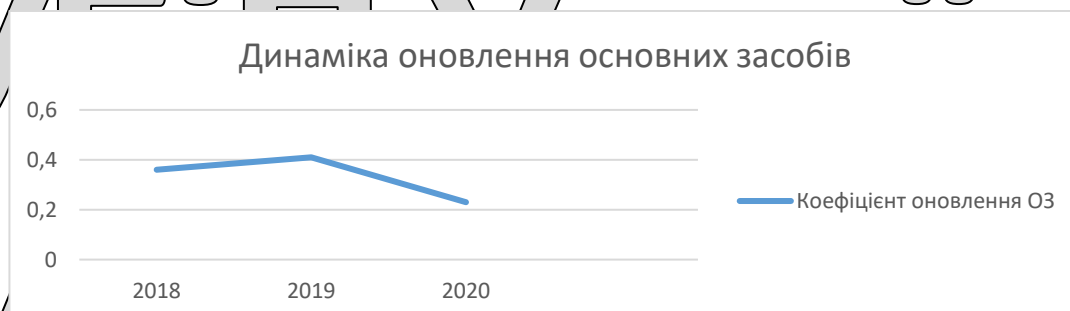

Рис.3.3 Динаміка оновлення ОЗ та ПАТ АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА» за 2018-2020 роки

Дотримання умов збереження необоротних активів на підприємстві передбачає закріпленням за ними матеріально-відповідальних осіб на відповідних ланках та структурних підрозділах з працівниками, які виконують обов'язки зі збереження об'єктів необоротних активів в ПРАТ АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА», укладаються договори про повну або часткову матеріальну відповідальність.

Контроль за повнотою закріплення матеріально-відповідальних осіб за кожним об'єктом основних засобів проводиться за допомогою методу порівняння залишків по рахунку 10 «Основні засоби» на перше число місяці в Головній книзі з даними по залишках рахунків Відомості 4.1 Є.-г. у розрізі матеріально-відповідальних осіб. [50]

Оцінка та контроль кадрів на посадах матеріально-відповідальних осіб полягає у перевірці договорів з останніми: загалом, наявність даних документів, правильність їх складання, наявність усіх необхідних реквізитів, підписів. Перевірка через запит до правоохоронних органів з метою виявлення порушення з боку особи, яка претендує на посаду матеріально-відповідальної особи. Такий метод дає можливість з'ясувати факти нестачі необоротних активів та встановити причино-наслідкові зв'язки.

Інвентарний облік на підприємстві включає в себе контроль за наявністю у об'єктів інвентарних номерів, перевірка місць зберігання та використання основних засобів, наявність інвентарних карток по кожній групі необоротних активів та правильність і повнота їх заповнення; наявність інвентарних етикеток.

3.3. Аналіз ефективного використання необоротних активів

Здійснення аналізу ефективного використання необоротних активів бере до уваги ряд положень:

функціональність об'єктів обліку зберігається впродовж всіх років їх використання, тому витрати з придбання, ремонту, монтажу, списання та інших операцій розподіляються в часі;

- можливе виникнення втрат та збитків через нестишкову моменту фізичного оновлення основного засобу та моментом його вартісного заміщення;

- ефективність використання кожного об'єкта оцінюється виходячи з його виду, типу, характеру участі у виробництві та призначенні.

Для аналізу ефективності використання необоротних активів використовується ряд показників, зазначених на рис. 3.4.

Рис. 3.4 Показники ефективності використання основних засобів

Показник капіталовіддачі показує кількість продукції у вартісному або натуральному вимірі, яка припадає на 1 гривню виробничих засобів. Тобто, капіталовіддача показує ефект від вкладання кожної гривні в основні засоби на вироблену продукцію.

$$k_v = \frac{Q}{CpB_{оз}} \quad (3.3)$$

де, k_v - капіталовіддача,

$CpB_{оз}$ - середньорічна вартість основних засобів,

Q - кількість виробленої продукції.

Чим більше цей показник, тим кращим є розвиток підприємства.

Оберненим показником є капіталомісткість, який показує частку необоротних активів, що припадає на кожну гривню виробленої продукції. [49] Чим нижче є цей показник, тим потужніше виробництво (3.3).

де, k_M - капіталомісткість, (3.3)

$$k_M = \frac{CpB_{03}}{Q}$$

CpB_{03} - середньорічна вартість основних засобів та інших

необоротних матеріальних активів,

Q - кількість виробленої продукції.

Ступінь технічної оснащеності характеризує показник капіталоозброєності. Він показує, скільки виробничих засобів припадає на одного середньорічного працівника (3.4):

де, k_{03} - капіталоозброєність, (3.5)

$$k_{03} = \frac{CpB_{03}}{N}$$

CpB_{03} - середньорічна вартість основних засобів,

N - середньорічна численність працівників основного виробництва.

Третім показником ефективного використання основних засобів є їх рентабельність. Даний показник показує прибуток, який отримано на одну гривню основних засобів (3.6):

$$R_{03} = \frac{\Pi}{CpB_{03}} \quad (3.6)$$

Де, R_{03} - рентабельність основних засобів,

Π - чистий прибуток підприємства за звітний період,

CpB_{03} - середньорічна вартість основних засобів.

На аналіз рентабельності та капіталовіддачі впливають різні фактори, а

саме зміна обсягу продукції та ефективного використання основних засобів,

особливо активної її частини [49].

Аналіз капіталовіддачі проводиться у два етапи:

- на 1 етапі визначають вплив окремих факторів на рівень даного показника;

- на 2 етапі визначають вплив показника капіталовіддачі на обсяг випущеної продукції.

Проведемо факторний аналіз капіталовіддачі основних виробничих засобів товариства (табл. 3.6) за допомогою формули (3.7):

$$K_{в} = \frac{СрВ_{авз}}{СрВ_{оз}} \times \frac{П}{СрВ_{авз}} \quad (3.7)$$

де, $K_{в}$ - капіталовіддача основних виробничих засобів;
 $СрВ_{авз}$ - середньорічна вартість активної частки виробничих засобів

(машини та обладнання, транспортні засоби);

$СрВ_{оз}$ - середньорічна вартість основних виробничих засобів;

$П$ - обсяг виробленої продукції.

Для розрахунку впливу відповідних факторів на капіталовіддачу

підприємства використовуємо метод абсолютних різниць. Даний розрахунок

наведено в таблиці 3.6.

Таблиця 3.6

Аналіз впливу факторів на зміну капіталовіддачі в ПРАТ
 АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА», 2019-2020 рр.

Показники	2019 рік	2020 рік	Відхилення (+,-)	У т.ч. за рахунок:	
				питомої ваги АЧ	капітало- віддачі АЧ
Середня вартість ОЗ тис. грн.	55231,95	59648,60	4416,65		
у т.ч. виробничого обладнання, транспорт	27449,70	30115,60	2665,90		
Питома вага активної частки, %	49,70	50,49	0,79	0,013	
Капіталовіддача ОЗ, грн	0,82	0,46	-0,36		
Капіталовіддача активної частки, грн	1,65	0,90	-0,75		-0,376

Провівши аналіз, можна зробити висновки, що капіталовіддача основних засобів на підприємстві зменшилась в порівнянні з минулим роком на 0,36 грн. Натомість простежується незначне збільшення питомої ваги активної частки на 0,79%, що становить 0,013 грн.

На аналіз зміни обсягу виробництва продукції впливають такі фактори, як середня вартість основних засобів та зміна капіталовіддачі. Даний аналіз розраховано та представлено в (табл.3.7).

Таблиця 3.7

Аналіз впливу факторів на зміну обсягу виробництва продукції ПРАТ АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА», 2019 -2020 рр.

Показник	2019 рік	2020 рік	Відхилення (+,-)	У т.ч. за рахунок	
				СрВоз	капітало-віддачі ОЗ
Обсяг виробленої продукції, тис. грн	27509,00	17469,30	-10039,70		
Середньорічна вартість основних засобів тис. грн	55231,95	59648,6	+4416,65	+3621,653	
Капіталовіддача основних засобів, грн	0,82	0,46	-0,36		- 21473,496

Обсяг виробленої продукції в товаристві за звітний період зменшився на 10039,7 тис. грн порівняно з попереднім роком. Така зміна обумовлена перш за все, зменшенням капіталовіддачі ОЗ на 21473,496 грн.

Для узагальнення показників ефективного використання основних засобів на підприємстві можна віднести наступні показники:

- капіталовіддачу - відношення валового доходу (виручки від реалізації продукції) до середньорічної вартості основних засобів, задіяних в основному виробництві;

- капіталорентабельність - відношення прибутку від основної діяльності аграрного підприємства до середньорічної вартості виробничих засобів.

Їх взаємозв'язок можна представити наступним чином (3.8, 3.9):

$$R_{OZ} = \frac{\Pi}{CpBоз} = \frac{ВП}{CpBоз} \times \frac{\Pi}{ВП} = K_v \times R_{vп} \text{ або (3.8)}$$

$$R_{OZ} = \frac{\Pi}{CpBоз} = \frac{РП}{CpBоз} \times \frac{\Pi}{РП} = K_v \times R_{рп} \text{ (3.9)}$$

де, R_{OZ} - рентабельність основних виробничих засобів;

Π - прибуток від реалізації продукції;

CpB_{OZ} - середньорічна вартість основних засобів;

$V_{\text{вн}}$ і $V_{\text{рп}}$ – вартість виробленої та реалізованої продукції відповідно;
 $K_{\text{р}}$ – капіталовіддача;
 $R_{\text{вн}}$ і $R_{\text{рп}}$ – рентабельність виробленої чи реалізованої продукції.

Розглянемо структурну модель факторного аналізу рентабельності основних засобів та їх капіталовіддачі, яку запропонувала Савицька Г.В. (рис. 3.5).

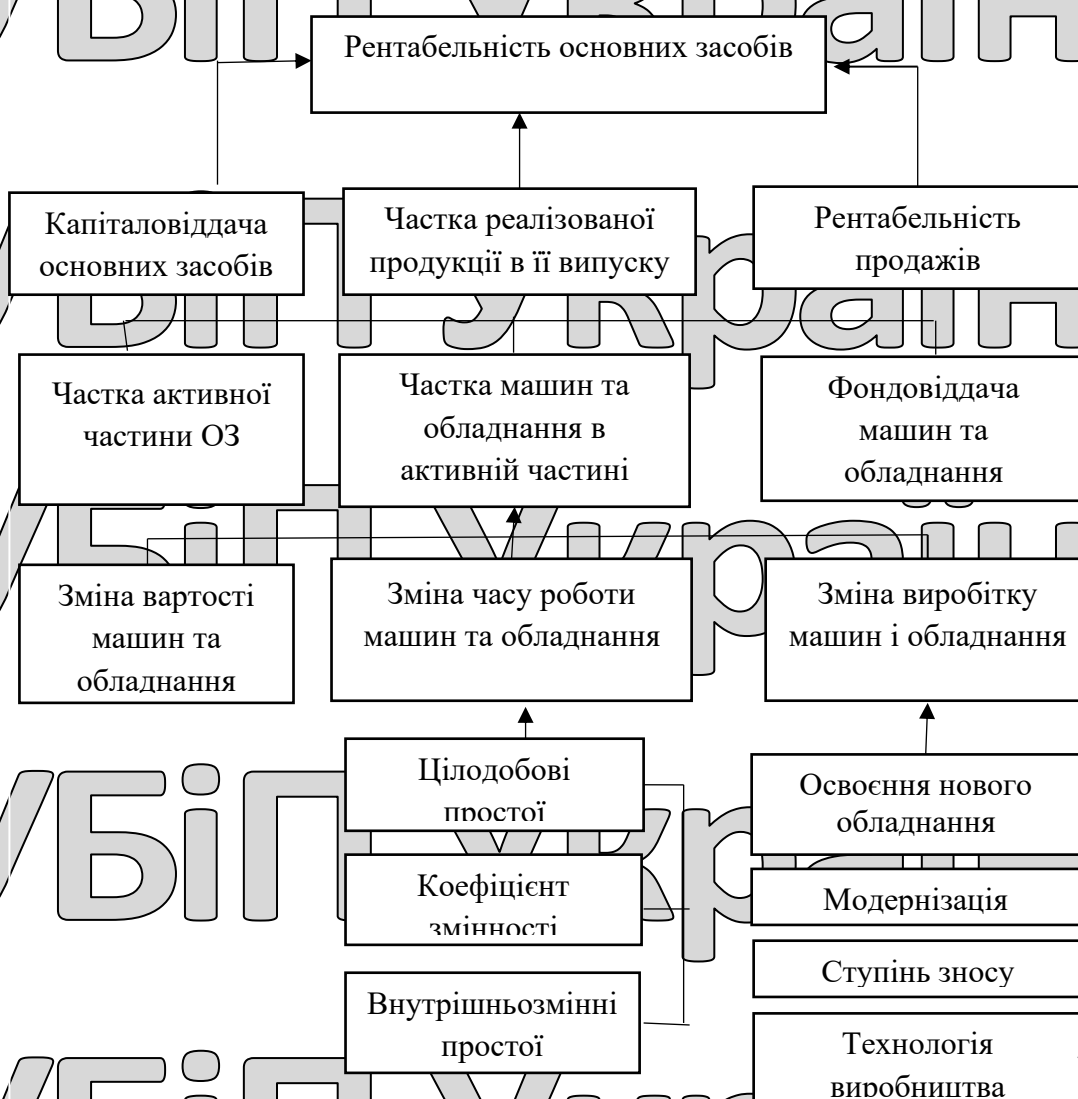

Рис. 3.5. Модель факторного аналізу рентабельності ОЗ та ІНМА та їх капіталовіддачі

На першому рівні проведемо аналіз вплив капіталовіддачі, частки реалізованої продукції в загальному обсязі випуску та рентабельності продажів на капіталорентабельність ОЗ в ПРАТ АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА» (табл. 3.8).

Таблиця 3.8

Вихідна інформація для аналізу капіталорентабельності в ПРАТ
АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА», 2019-2020 рр.

Показники	2019 р.	2020 р.	Відхилення (+,-)
Чистий прибуток тис. грн	5977,8	47,7	-5930,1
Обсяг випуску продукції, тис. грн	27509	17469,3	-10039,7
Обсяг продажів, тис. грн	42304,5	13012,3	-29292,2
Частка продажів у загальному обсягу продукції, %	153,78	74,48	-79,29
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн	55231,95	59648,6	4416,65
Рентабельність ОЗ, %	10,82	0,08	-10,74
Рентабельність продажів, %	14,13	0,37	-13,76
Капіталовіддача ОЗ, грн	0,819	0,456	-0,363

Проведемо аналіз впливу основних факторів на рентабельність об'єктів

основних засобів за допомогою метода ланцюгових підстановок (табл.3.9):

Таблиця 3.9

Вплив факторів на рівень рентабельності основних засобів ПРАТ
АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА», 2019 -2020 рр.

Показники	2019 р.	2020 р.	Відхилення (+,-)	у тому числі за рахунок		
				капітало- віддача	частки реалі- зованої продукції	рента- бельності продажів
Рентабельність основних засобів, %	10,823	0,080	-10,743			
Капіталовіддача основних виробничих засобів, грн	0,819	0,456	-0,363	-789,537		
Частка реалізованої продукції в загальному обсягу	153,784	74,487	-45,643		-294,167	
Рентабельність продажів, %	14,130	0,367	-13,764			-467,610

Зниження показника рентабельності у звітному році обумовлено значним зниження рентабельності продажів, даний показник знизився на 13,76% у 2020 році, а також зі зниженням капіталовіддачі на 0,36 грн, зменшення частки реалізованої продукції в загальному випуску зменшило рентабельність на 294,167%.

Для узагальнення аналізу рентабельності та капіталовіддачі основних засобів, необхідно розрахувати комплексний показник ефективності. Даний показник відображає умовний економічний ефект і розраховується за формулою (3.10):

$$I_e = \sqrt{K_B \times R_{O3}} \quad (3.10)$$

де, I_e – інтегральний показник ефективності використання основних засобів;

K_B – капіталовіддача основних засобів;

R_{O3} – капіталорентабельність.

Таблиця 3.10
Аналіз інтенсивності використання ОЗ та ПІМА в ПРАТ
АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА», 2019-2020 рр.

Показники	2019 р.	2020 р.	Відхилення (-,+)	Темп росту,%
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн	42760,7	13183,4	-29577,3	30,831
Чистий прибуток, тис. грн	5977,8	47,7	-5930,1	597732,300
Середньорічна вартість ОЗ, тис. грн	55231,95	59648,6	4416,65	107,997
Капіталовіддача ОЗ, грн	0,819	0,456	-0,363	55,661
Капіталорентабельність ОЗ, %	10,823	0,080	-10,743	0,739
Інтегральний показник ефективності використання основних засобів	0,298	0,019	-0,279	6,413

За аналізований період капіталовіддача знизилась на 0,363 грн, що становить 44,34%, капіталорентабельність також зменшилась на 10,74% у 2020 році, що становить 99,26%. Загалом можна зробити висновок, що у 2020 році в ПРАТ АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА» зменшився рівень використання

основних засобів на 93,59%, що є дуже негативною ознакою виробничого потенціалу підприємства.

Якщо процес управління необоротними активами підприємства розглядати як систему, то дана система, відповідно, має вхід, процесор та вихід. В даній системі під входом слід розуміти елементи, над якими здійснюють операцію, а також фактори й явища, котрі впливають на даний процес. Якщо розглядати необоротні активи, вхідною є інформація первинного, оперативного, фінансового обліку про стан активів, їх рух, амортизаційні відрахування тощо. Далі відбувається процес експлуатації необоротних активів для потреб підприємства. В свою чергу, процесор впливає на вхід системи, перетворюючи його у вихід. Для забезпечення постійного зв'язку в системі управління необхідний постійний контроль за ефективністю використання необоротних активів. На нашу думку, зворотній зв'язок забезпечується з використанням аналізу. Схематично класичний процес управління необоротними активами можна зобразити за допомогою рисунку 3.6

Рис. 3.6. Схеми процесу управління необоротними активами

Для оцінки впливу величини необоротних активів на основні результативні показники діяльності ПРАТ АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА» проведемо економетричне моделювання. Побудуємо економетричну модель, яка буде описувати взаємозв'язок між вартістю основних виробничих засобів X (тис. грн.) і доходом Y (тис. грн.) за даними підприємства, 2015 – 2019 рр., з використанням статистичного пакету Аналіз даних в Excel (рис. 3.7).

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	ВЫВОД ИТОГОВ									
2										
3	Регрессионная статистика									
4	Множественный R	0,230131802								
5	R-квадрат	0,052960646								
6	Нормированный R-квадрат	-0,262719138								
7	Стандартная ошибка	11132,84147								
8	Наблюдения	5								
9										
10	Дисперсионный анализ									
11		df	SS	MS	F	Значимость F				
12	Регрессия	1	20793067	20793067	0,167766987	0,709594				
13	Остаток	3	3,72E+08	1,24E+08						
14	Итого	4	3,93E+08							
15										
16		Коэффициенты	Статистика t	Р-Значение	Нижние 95%	Верхние 95%	Нижние 95%	Верхние 95%	0%	
17	Y-пересечение	32786,02125	12644,39	2,592931	0,080868659	-7454,06	73026,11	-7454,06	73026,11	
18	Переменная X 1	0,118201203	0,288582	0,409594	0,709594393	-0,80019	1,036597	-0,80019	1,036597	
19										

Рис. 3.7. Результаты моделирования влияния вартості основних засобів на величину доходу ПРАТ АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА»

Результаты проведенного моделирования свидетельствуют о незначительном влиянии вартості основних засобів на величину доходу підприємства, оскільки коефіцієнт кореляції дорівнює 0,23, що підтверджує слабку тісноту зв'язку між показниками. Тому подальший аналіз моделі буде не доцільний. [35]

Побудуємо економетричну модель, яка буде описувати взаємозв'язок між вартістю основних виробничих засобів X (тис. грн.) і прибутком Y (тис. грн.) за даними підприємства, 2015 – 2019 рр., з використанням статистичного пакету Аналіз даних в Excel (рис. 3.8).

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	
1	ВЫВОД ИТОГОВ									
2										
3	Регрессионная статистика									
4	Множественный R	0,594018548			Столбец 1	Столбец 2				
5	R-квадрат	0,352858036			Столбец 1	1				
6	Нормированный R-квадрат	0,137144048			Столбец 2	-0,594018548				
7	Стандартная ошибка	4144,688644								
8	Наблюдения	5								
9										
10	Дисперсионный анализ									
11		df	SS	MS	F	Значимость F				
12	Регрессия	1	28099949	28099948,69	1,635767987	0,290866631				
13	Остаток	3	51535332	17178443,96						
14	Итого	4	79635281							
15										
16		Коэффициенты	Статистика t	Р-Значение	Нижние 95%	Верхние 95%	Нижние 95%	Верхние 95%	0%	
17	Y-пересечение	18146,87575	4707,428	3,854944966	0,030837505	3165,739003	33128,01	3165,739	33128,01	
18	Переменная X 1	-0,137409065	0,107437	-1,278971457	0,290866631	-0,479322068	0,204504	-0,47932	0,204504	

Рис. 3.8. Результаты моделирования влияния вартості основних засобів на величину прибутку ПРАТ АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА»

Результати проведеного моделювання свідчать, що між вартістю основних засобів підприємства та прибутком зв'язок середній, оскільки коефіцієнт парної кореляції становить $-0,59$, що свідчить також і про обернений зв'язок між показниками. [35] Коефіцієнт детермінації становить $0,35$, отже, варіація прибутку підприємства на 35% обумовлена впливом вартості основних засобів підприємства. Решта 65% - впливом не врахованих чинників під час моделювання. Економетрична модель зв'язку прибутку з вартістю основних виробничих засобів буде такою (3.11):

$$\hat{y} = 18146,875 - 0,137x \quad (3.11)$$

Параметр $\hat{\beta}_1$ характеризує пропорцію впливу фактора на результат. Він показує, що при зростанні вартості основних виробничих засобів на 1 тис. грн. прибуток зменшується (тому, що зв'язок зворотній, оскільки $\hat{\beta}_1 < 0$) на $0,137$ тис. грн.

Оскільки розрахункове значення критерію Фішера перевищує табличне, то нульову гіпотезу потрібно відхилити і з ймовірністю $0,95$ прийняти альтернативну, тобто одержана економетрична модель, що описує взаємозв'язок прибутку від вартості основних виробничих засобів, адекватна і відповідає реальній дійсності, що моделюється.

Аналогічний зворотній зв'язок спостерігаємо під час моделювання впливу амортизаційних відрахувань на прибуток підприємства (рис. 3.9).

	A	B	C	D	E	F	G	H	I
1	ВЫВОД ИТОГОВ								
2									
3	Регрессионная статистика				Столбец 1				
4	Множест	0,626799486	Столбец 1		1				
5	R-квадрат	0,392877595	Столбец 2		-0,626799486				
6	Нормиро	0,19050346							
7	Стандарт	4014,488886							
8	Наблюде	5							
9									
10	Дисперсионный анализ								
11		df	SS	MS	F	начимость F			
12	Регрессия	1	31286918	31286918	1,941342925	0,25781			
13	Остаток	3	48348363	16116121					
14	Итого	4	79635281						
15									
16	Кoeffициенты		t-статистика		P-Значение		ижние 95% верхние 95%		
17	Y-пересеч	19807,05772	5466,758	3,623182	0,036166347	2409,394	37204,72	2409,394	37204,72
18	Перемен	-0,436822116	0,313512	-1,39332	0,257810302	-1,43456	0,560911	-1,43456	0,560911

Рис.3.9. Результати моделювання впливу зносу основних засобів на величину прибутку ПРАТ АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА»

Економетрична модель зв'язку прибутку зі зносом основних виробничих засобів буде такою (3.12):

$$\hat{y} = 19807,058 - 0,437x \quad (3.12)$$

Параметр $\hat{a}_1$ характеризує пропорцію впливу фактора на результат. Він показує, що при зростанні зносу основних виробничих засобів на 1 тис. грн. прибуток зменшується (тому, що зв'язок зворотній, оскільки $\hat{a}_1 < 0$) на 0,437 тис. грн. Оскільки розрахункове значення критерію Фішера перевищує табличне, то нульову гіпотезу потрібно відхилити і з ймовірністю 0,95 прийняти альтернативну, тобто одержана економетрична модель, що описує взаємозв'язок прибутку від зносу основних виробничих засобів, адекватна і відповідає реальній дійсності, що моделюється [35].

Отже, за результатами моделювання, можемо зробити висновки, що зношеність основних засобів підприємства негативно впливає на результативність діяльності підприємства, а отже необоротні активи підприємства потребують ефективної та виваженої політики управління.

На основі проведеного моделювання можна зробити прогноз показників на майбутній період. Прогнозування базується на збереженні загальної тенденції, отриманої за допомогою економетричної моделі, при умові, що вона адекватна. Аналізоване товариство має в володінні основні засоби, які зношені

на 50 %, результати проведеного аналізу засвідчують, що такий стан основних

засобів негативно впливає на показники результативності діяльності ПРАТ АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА». Припустимо, що їх знос становитиме не 50 %, а приміром, 20 %, розрахуємо результативні показники, використавши

точковий прогноз. Його одержують підстановкою в економетричну модель

прогнозного значення факторної ознаки. Нехай у нашому прикладі $x_{пр.} = 13$

тис. грн., тоді (3.13):

$$\hat{y} = 19807,058 - 0,437x \quad (3.13)$$

$$\hat{y}_{\text{пр.}} = 19807,058 - 0,437 * x_{\text{пр.}} = 19807,058 - 0,437 * 13000 =$$

$$141260,058 \approx 141260 \text{ тис. грн.}, \text{ тобто точковий прогноз буде таким.}$$

$$(x_{\text{пр.}}; \hat{y}_{\text{пр.}}) = (13; 141260).$$
 Прогнозований прибуток на рівні 141260 тис. грн.

більший за середнє значення прибутку за аналізований період часу на 128647,4 тис. грн., що підтверджує результати проведеного економічного моделювання впливу величини амортизаційних відрахувань на прибуток товариства.

Система управління необоротних активами – це частина фінансової стратегії підприємства, суть якої полягає у фінансовому забезпеченні своєчасного їх оновлення та високої ефективності використання. Процес управління неможливий без релевантної облікової інформації та аналізу. Основними завданнями управління необоротними активами є:

- визначення можливих форм оновлення основних виробничих засобів на простій та розширеній основі;
- визначення потреби у нарощенні необоротних активів для розширення обсягів виробництва;
- визначення можливих способів розширення основних виробничих засобів (нове будівництво, розширення, конструкція, технічне переоснащення);
- забезпечення ефективного використання раніше сформованих та нововведених основних засобів та матеріальних активів;
- формування необхідних фінансових ресурсів для відтворення необоротних активів та оптимізація їх структури [35].

3.4. Узагальнення результатів аналізу та прийняття управлінських рішень з поліпшення використання необоротних активів для розвитку виробничого потенціалу підприємства

Узагальнення результатів аналізу включає комплекс методичних прийомів для узагальнення та систематизації отриманих результатів, необхідних для прийняття рішення з усунення виявлених недоліків діяльності

підприємства та пошук резервів для підвищення функціонування підприємства. Розробка та впровадження заходів щодо ефективного використання об'єктів необоротних активів, а також прийняття управлінських рішень і контроль за їх виконанням.

Загалом проведення аналізу функціонування ОЗ та ІНМА в ПРАТ АГРОКОМПАНІ «СВОБОДА» має декілька основних етапів. Зокрема, проводиться аналіз оцінки складу та структури необоротних активів, з визначанням питомої ваги активної та пасивної частки в обсязі основних засобів; проводиться технічний аналіз, за для визначення та оцінка технічного стану усіх об'єктів обліку, визначення рівня зношеності та показника придатності необоротних активів. На етапі аналізу руху основних засобів визначаються показники оновлення, вибуття та приросту необоротних активів. Даний показник дає змогу побачити рівень відтворення та є підсумковим показником коефіцієнтів оновлення та вибуття ОЗ, ІНМА.

Останнім етапом проведення аналізу є інтенсивність використання основних засобів, який проводиться за допомогою показників капіталовіддачі, капіталомісткості, капіталоозброєності праці та рентабельністю основних засобів. При узагальненні результатів аналізу використовуються наступні методичні прийоми:

- аналітичне групування та узагальнення;
- систематизація показників;
- документування результатів аналізу.

На першому етапі визначається загальний обсяг та склад основних засобів ПРАТ АГРОКОМПАНІ «СВОБОДА». Визначається питома вага активної та пасивної частки об'єктів аналізу в загальному обсязі. На цьому етапі показники групуються за класифікаційними ознаками.

На другому етапі проводиться дослідження показників технічного стану необоротних активів їх руху та інтенсивності використання. Дані показники систематизуються та узагальнюються. Робиться загальна оцінка

функціонування ОЗ та ІНМА за допомогою порівняльних таблиць, відомостей, відповідних графіків.

Аналіз складу, наявності, руху, стану та ефективності необоротних активів в товаристві дає можливість розкрити сильні та слабкі сторони, які були виявлені в ході дослідження:

- забезпеченість основними засобами на підприємстві є на середньому рівні: технічна озброєність праці у 2020 році порівняно з 2019 роком зросла на 32,75%;

- у складі основних засобів переважну часту займають активні об'єкти над пасивними: у 2020 році виробничі засоби склали 70,89%, відповідно пасивні- 29,11%. Зростання активної частини в товаристві відбулося на 2368,80 тис грн, або 8,19%.

- рівень зношеності об'єктів дослідження в ПРАТ АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА» є досить високим: на кінець 2020 року цей показник становить 42%;

- знизився показник капіталовіддачі: з 0,82 до 0,46 така тенденція зумовлена зменшенням обсягу виробленої продукції в господарстві за звітній період на 10039,7 тис. грн;

- зниження виручки від реалізації продукції на 29577,3 тис. грн при середньорічній вартості активів 59648,6 тис. грн у 2020 році призвело до зниження рентабельності основних засобів на 10,74%.

Інтегральний показник ефективності використання основних засобів свідчить про досить низький рівень використання об'єктів аналізу і має негативну тенденції: зменшення з 0,298 до 0,019 (6,413%).

Для збільшення ефективності використання необоротних активів є два шляхи поліпшення: інтенсивний та екстенсивний.

До інтенсивних заходів належать наступні:

- впровадження високотехнічних засобів праці;
- запровадження сучасних технологій;
- організація проведення капітальних та поточних ремонтів;

підвищення кваліфікації персоналу з технічного обслуговування сільськогосподарської техніки;

Вжиті заходи сприяють покращенню функціонування основних засобів, а також передбачають зростання обсягів виробництва. Значною мірою це зумовлено більш повним використанням внутрішньогосподарських резервів, шляхом повного використання обладнання та техніки, ліквідації простоїв, підвищення коефіцієнта змінності, недопущення використання зношеної техніки.

Виявлення резервів підвищення ефективності використання основних засобів для розвитку виробничого потенціалу підприємства має вплив на прийняття управлінських рішень. Зокрема, на дослідженому підприємстві – ПРАТ АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА» основними напрямками щодо поліпшення основних засобів є екстенсивні заходи, що не сприяє ефективності виробництва. Для збільшення потужності та ефективності використання засобів праці необхідним є запровадження інтенсивних методів, а саме: зміна фізично застарілої техніки та обладнання, впровадження технічно конкурентноспроможної техніки, яка відповідає б усім технічним параметрам, підвищення кваліфікації персоналу з експлуатації та технічного обслуговування необоротних активів.

Поступове нарощування виробничої потужності дасть змогу збільшити обсяги виробленої продукції, а також збільшить виробничий потенціал ПРАТ АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА» .

Висновки до 3 розділу

В даному розділі було висвітлено методологію здійснення економічного аналізу необоротних активів та ефективності їх використання. За допомогою детермінованого факторного аналізу, а також за допомогою побудови економетричної моделі виявили вплив основних чинників на капіталорентабельність ОЗ, прибуток та проведено аналіз інтенсивності використання необоротних активів, а також розробили економетричну лінійну

однофакторну модель впливу амортизаційних відрахувань на прибуток підприємства.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

ВИСНОВКИ

Магістерська робота присвячена питанню раціонального використання необоротних активів, а також пошук шляхів збільшення ефективного їх використання для збільшення виробничого потенціалу господарства. В роботі було здійснено аналіз основних засобів, а також розкриті теоретичні і практичні аспекти обліку на основі даних ПРАТ АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА»

Методика та організація облікового процесу руху необоротних активів в ПРАТ АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА» забезпечує: контроль за зберіганням ОЗ та ІНМА; своєчасне та правильне документальне оформлення надходження об'єктів обліку, їх внутрішнього переміщення (зі складу на склад, з відділу у відділ, від однієї матеріально-відповідальної особи до іншої), вибуття (ліквідації, реалізації, безкоштовної передачі); відображення в обліку зносу (амортизації) основних засобів; відображення в обліку витрат на ремонтні заходи, модернізацію; визначення результатів від ліквідації об'єктів, а також визначення збитків від списування не повністю амортизованих об'єктів основних засобів; виявлення зайвих, морально застарілих та фізично зношених активів.

В ПРАТ АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА» первинний облік ведеться за допомогою відповідних первинних документах, затверджених Міністерством статистики. При взятті об'єкта на облік кожному інвентарному об'єкту присвоюється інвентарний п'ятизначний номер. Інвентарні номери проставляються на всіх первинних документах, які слугують підставою для відображення в обліку їх наявності та руху.

Синтетичний облік основних засобів відповідно до Плану рахунків в господарстві ведеться на рахунку 10, що призначений для обліку наявності і руху як власних основних засобів, так і отриманих на умовах фінансової оренди.

Амортизація основних засобів на даному підприємстві нараховується окремо за кожним об'єктом основних засобів виробничого,

загально-виробничого призначення. Метод амортизації згідно облікової політики товариство використовує прямолінійний.

Для узагальнення інформації про основних засобів в ПРАТ АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА» використовує Журнал 4-А с.-г. (за кредитом рахунку «Основні засоби»). Підсумкові записи з журналів після підписання їх виконавцем та головним бухгалтером переносяться до Головної книги. В звітності підприємств дані про рух основних засобів відображаються в Балансі підприємства (1-м) та Звіті про фінансові результати (2-м).

Здійснений аналіз дає можливість зробити висновки:

1. Середня вартість основних засобів ПРАТ АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА» за 2020 рік зросла на 4416,65 тис. грн. (+7,99 %). Структура основних засобів в товаристві складається переважно з більшої частки машин та обладнання (68,7%), які відносяться до активних необоротних активів.

Технічний стан основних засобів підприємства характеризується високим рівнем зношеності: у 2020 році коефіцієнт зносу склав 42%, відповідно рівень придатності основних засобів складає 58%.

2. Провівши дослідження, можна підсумувати, що використання основних засобів в ПРАТ АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА» знаходиться на середньому рівні, про що говорить досить низький показник капіталовіддачі (0,46 грн./грн. у 2020р.). Капіталорентабельність товариства свідить про низьку прибутковість: у 2019 році показник знаходився на рівні 10,82%, у 2020 році простежується значне зниження в наслідок низького чистого доходу від реалізації сільськогосподарської продукції, показник склав 0,08%. Незважаючи на різке падіння даного показника (10,74 в. п.), діяльність підприємства залишається прибутковою.

Ретельні та систематичні проведення аналізу використання необоротних активів, правильне та своєчасне ведення обліку руху та дотримання умов збереження основних засобів в ПРАТ АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА» сприятиме оптимізації всіх його техніко-економічних показників та наращенню виробничої потужності товариства, зростанню продуктивності

праці, збільшенню обсягу виробництва продукції зниженню її собівартості та збільшити виробничий потенціал аграрного підприємства.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Н** 1. Vasył SAVCHUK, Tetiana DZIUBA. Economic potential of agrarian enterprises as an important development factor. University of Agronomic Sciences and Veterinary Medicine of Bucharest. *AgroLife Scientific Journal*. 2020. Vol. 9, №. 1. P. 281-287.
- Н** 2. Аналіз господарської діяльності: теорія, методика, розбір конкретних ситуацій / за заг. ред. К. Ковальчук. К.: «Центр учбової літератури», 2019. 328 с.
3. Бабіч В. Витрати на ремонт і поліпшення основних засобів: обліковий і податковий аспекти. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2012. № 8.-С.10-13.
- Н** 4. Бутинець Ф.Ф. Теорія бухгалтерського обліку: підручник для студентів вузів спеціальності 7.050106 «Облік і аудит». Житомир: ЖІТІ, 2000. – 640 с.
- Н** 5. Бухгалтерський фінансовий облік: Підручник для студентів спеціальності «Облік та аудит» вищих навчальних закладів. Житомир: ПП «Рута», 2006. 832 с.
6. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: Підручник. Житомир: ПП «Рута», 2009. 912 с.
- Н** 7. Бухгалтерський облік на сільськогосподарських підприємствах: підруч. К.: Вища школа, 2003. 800 с.
8. Бухгалтерський облік на сільськогосподарських підприємствах: навч. посіб. Миколаїв: МДАУ, 2010. 439 с.
- Н** 9. Ватуля І.Д., Гладка Л.О. Організація обліку у фермерських господарствах: навч. посіб. К.: Цент учбової літератури, 2009. 312 с.
10. Веб-сторінка ПрАТ Агрокомпанії «Свобода». URL: <http://svoboda.pat.ua>
- Н** 11. Ванкевич В.Е. Учет необоротных активов и источников их формирования: состояние и развитие: автореф. дис. на соискание науч. степени канд. кон. наук : Минск, 2015

- Н 12. Голов С. Ф. Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами. К.: Екаутінг, 2000. 384 с. 1
- Н 13. Городянська Л. В. Відтворення основних засобів на підприємствах України: теорія і практика обліку та аналізу : монографія. К.: КНЕУ, 2008. 224 с. 1
- Н 14. Господарський кодекс України від 02.04.2020 №540-IX зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> 1
- Н 15. Грабовецький Б.Є. Економічний аналіз: навчальний посібник Вінниця: ВНТУ, 2013. 85 с.
- Н 16. Диба В. М. Облік та аналіз необоротних активів : монографія К.: КНЕУ, 2008. с. 3. 1
- Н 17. Економічний аналіз: Нав. Посібник./ Р.М. Волчек, О.М. Гайдаєнко та ін.; за ред. Волкової Н.А. Одеса 2015. 310 с.
- Н 18. Економічний аналіз: підручник / Кіндрацька Г.І., Білик М.С., Загородній А.Г.; за ред. проф. А.Г Загороднього. К.: Знання, 2008. 487 с. 1
- Н 19. Єгорова О. В., Дорогань-Писаренко, Л.О., Литвин О.Ю. Аналіз господарської діяльності: навч. посіб. Полтава: РВВД ПДАА, 2016. 308 с.
- Н 20. Житна І.П., Нескреба А.М. Економічний аналіз господарської діяльності підприємств. К. :Вища школа, 2009.
- Н 21. Журавель Г.Л., Крупка Я.Д., Палюх М.С., Гуцайлюк Л.О., Фаріон Т.І.. Бухгалтерський облік: особливості в галузях економіки. Тернопіль: К. Економічна думка, 1999. 449 с. 1
- Н 22. Завгородній В.П. Бухгалтерський облік, контроль и аудит в умовах ринку. Київ, 1997. С. 157–248. 1
- Н 23. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств та організацій: затв. Наказом М-ва фінансів України від 30.11. 1999 року № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> 1
- Н 24. Івахненко В. М. Курс економічного аналізу: Навчальний посібник Київ: Знання-Прес, 2001. 206 с. 1

- Н 25. Кармазин В.А., Савицька О.М. Економічний аналіз: Практикум. К.:Знання, 2007. 255с. 1
- Н 26. Каціман С. О., Шаманська О. І. Вдосконалення системи управління необоротними активами. Глобальні та національні проблеми економіки. №20. 2017. С. 357 – 361. 1
- Н 27. Кірейцев Г.Г. фінанси підприємств:[Навч. посібник]/ Г.Г. Кірейцев, Н.Г. Виговська, О.М. Петрук. - Житомир: ЖТІ,2002.-272 с. 1
- Н 28. Коробов М.Я. Фінансово – економічний аналіз діяльності підприємств: Навч. Посіб. К.: Т-во «Знання», 2002. 294 с. 1
- Н 29. Комаринський Я., Яремчук І. Фінансово-інвестиційний аналіз. Навч. пос. К.: «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, Агентство «Книга Пам'яті України», 1996. 295 с. 1
- Н 30. Крупка Я.Д., Задорожний З.В., Гудзь Н.В., Денчук П.Н., Мельник Р.О., Микитюк Н.Я., Романів Р.В. Фінансовий облік : підручник. – 3-тє вид., доповн. та переробл. Тернопіль: ТНЕУ, 2014. 418 с. 1
- Н 31. Кулик А.В. Теорія економічного аналізу: навч. посіб. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2018. 452с. 1
- Н 32. Лень В.С. Бухгалтерський облік в Україні: основи та практика: Навч. Посіб .К. :Знання-Прес, 2005 .491с. 1
- Н 33. Лисенко К.С., Шара Є.Ю. Амортизація основних засобів у податковому обліку: матеріали Всеукраїнській студентській наук.-практ. конф.22 березня 2019р. Київ: НУБіПУ, 2019 р. 1
- Н 34. Лисенко К.С., Богданюк О.В. Features of the accounting organization of fixed assets at the agricultural enterprises of Ukraine: XV International scientific-practical conference. 5 травня 2020р. Варна, Болгарія, 2020р. с.16-17. 1
- Н 35. Лисенко К.С., Богданюк О.В. Аналітичний моніторинг в управлінні необоротними активами аграрних формувань: Всеукраїнський конкурс студентських наукових робіт з галузей знань і спеціальностей, Київ, 2021р. 1
- Н 36. Людвенко Д.В. Ефективність використання основних фондів підприємств та шляхи її підвищення: навч. посіб., 2012. 1

- Н 37. Лучко М.Р., Жукевич С.М., Фаріон А.І. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Тернопіль: ТНЕУ, 2016 304 с. 1
38. Мазуркевич І.О. Оцінка ефективності використання основних засобів на підприємстві. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2006. №2. с. 91-94.
- Н 39. Набок Є.В. Стан основних засобів вітчизняних підприємств у порівнянні з досвідом розвинутих :Бізнес Інформ, 2013. № 10. с.194-198. 1
40. Неміш Ю.В. Поняття «основні засоби» у сучасних наукових дослідженнях :Аграрна економіка, 2012. № 3 –4. с. 181- 187. 1
41. Облік та аналітична оцінка основних засобів в умовах розвитку інформаційної економіки / Л. В. Гуцаленко, І. Д. Лазаришина, У. О. Марчук, О. В. Зінкевич. Київ : Центр учбової літератури, 2020. – 252 с. 15,75 1
- Н 42. Організація та методика економічного аналізу/Бойко Л.О, Волчек Р.М та ін. Одеса, 2010. 51 с. 1
43. Д.М. Пармаклі, С.В. Філіппова, Н.А. Добрянська Історія економічних вчень: навч. посіб. Одеса, 2018. 113 с. 1
- Н 44. Податковий кодекс України від 23.05.2020 №466 – ІХ зі змінами та доповненнями .URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> 1
45. Політична економія: навч. посіб./ за ред. В.О. Рибалкіна: Академвидав, 2004. 672 с.
- Н 46. Попович П. Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання : підручник. К.: Знання, 2008. 630 с. 1
- Н 47. Петрова С. Схема бухгалтерських записів за операціями з бухгалтерського обліку необоротних матеріальних та нематеріальних активів України. *Вісник податкової служби України*. 2003. № 22. С. 49-58. 1
48. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 02.04. 2020 р. № 40.URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
- Н 49. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: затв. Наказом Мін-ва фінансів 1

України від 07.02. 2013 р. №73 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>

50. П(С)БО №7 «Основні засоби» 27.04.2000 р. № 92. Зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>

51. П(С)БО №14 "Оренда" 28.07. 2000 р. №181. Зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0487-00>

52. П(С)БО №19 «Об'єднання підприємств» 07.07. 1999 р. №163. Зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0499-99>

53. Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: Закон України від 02.10.2014 р. №879. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14>

54. Про затвердження типових форм з обліку та списання основних засобів суб'єктами державного сектору та порядку їх складання: Наказ Мінфіну України від 13.10.2016р. № 818. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1336-16>

55. Про затвердження спеціалізованих форм первинних документів з обліку основних засобів і інших необоротних активів сільськогосподарських підприємств та Методичних рекомендацій щодо їх застосування: Наказ Мін.

Аграрної політики України від 27.09.2007 р. № 701 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0701555-07>

56. Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні: Закон України за ред. від 20.03. 2020 р. № 47. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2658-14>

57. Рибченко М.Ф. Проблеми та шляхи вдосконалення обліку основних засобів підприємств. *Держава та регіони*. 2007. №6. с. 134 - 137.

58. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємств: навч. посіб.-2-ге вид., випр. і доп. К.: Знання, 2005.

60. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посіб. 3-тє вид., випр. і доп. К.: Знання, 2007. 668 с.

59. Савицкая Г.В. Экономический анализ: учебник 9-е изд.; испр. М.: Новое знание, 2004. 640 с.

60. Савчук В.К. Аналіз господарської діяльності сільськогосподарських підприємств: навч. посібник. К.: Урожай, 1995. 328 с.

61. Сердюк В. Н. Бухгалтерский учет : учеб. пособие. 9-е изд., изм. и доп. Донецк: Норд-Пресс, 2009. 595 с.

62. Сеймон В. С. Бухгалтерський облік необоротних активів в Україні та Угорщині: порівняльний аспект. 2010. 23 с.

63. Сकिрян О.П. Фінансовий облік: навч. посіб. Тернопіль: ТНЕУ, 2008. 407 с.

64. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов / пер. с англ. Е. М. Майборода; отв. ред. Л. И. Абалтин. М.: Наука, 1993. 570 с.

65. Стоун Д., Хитчинг К., Бухгалтерский учет и финансовый анализ: Подготовительный курс. М.: Сирин, 1998., 302с.

66. Сук Л.К. Фінансовий облік: навч. посіб. К.: Знання, 2010. 631 с.

67. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський облік. К.: ВТОВ «А.С.К.», 2002. 672с.

68. Турило А. М. Новий метод нарахування амортизації основних засобів *Економічний вісник НГУ*. 2003. №2. С. 61-64.

69. Гютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л.О., Гютюнник С.В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Полтава: ПДАА, 2016. 432 с.

70. Фінансовий менеджмент: підручник / Д.І. Дема, Л.М. Дорохова, О.М. Віленчук та ін. Житомир: ЖНАЕУ, 2018. 320 с.

71. Черниця С.С. Економічний аналіз. К.: «Центр учбової літератури», 2019. 256 с.

72. Чижевська Л.В. Бухгалтерський облік як професійна діяльність: теорія, організація, прогноз розвитку: монографія. Житомир: ЖДТУ, 2007. 528с.

73. Чорна І.О. Ефективність використання основних виробничих фондів та розробка пропозицій щодо її поліпшення. К.: Знання, 2009. с. 212-216.

74. Чумаченко М. Г. Економічний аналіз. К.: Аграрна наука, 2001. 358 с.

75. Шевчук О. А. Проблеми та поняття облікової політики. К.: А.С.К., 2002. 172 с.

76. Шелудько В. М. Фінансовий менеджмент: підруч. 2-ге вид., стер. К., 2013. 375 с.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

ДОДАТКИ

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

№ з/п	Перелік додатків
Б.1	Статут ПРАТ АГРОКОМПАНІЇ «СВОБОДА» від 20 квітня 2019 р.
Б.2	ОЗСГ-1 «Акт приймання (внутрішнього переміщення) основних засобів № 5 від 15.03.2018 р.
Б.3	ОЗ-6 «Інвентарна картка обліку» № 15 від 15.03.2018р.
Б.4	Баланс (звіт про фінансовий стан) за 2018 рік
Б.5	Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за 2018 рік
Б.6	Баланс ф. 1-м (звіт про фінансовий стан) за 2019 рік
Б.7	Звіт про фінансові результати ф. 2-м (Звіт про сукупний дохід) за 2019 рік
Б.8	Баланс ф. 1-м (звіт про фінансовий стан) за 2020 рік
Б.9	Звіт про фінансові результати ф. 2-м (Звіт про сукупний дохід) за 2020 рік
Б.10	Звіт про основні економічні показники робота сільськогосподарських підприємств (ф.50) за 2018 р.
Б.11	Звіт про основні економічні показники робота сільськогосподарських підприємств (ф.50) за 2019 р.
Б.12	Звіт про основні економічні показники робота сільськогосподарських підприємств (ф.50) за 2020 р.